

Educational Administration: Theory and Practice
2012, Vol. 18, Issue 2, pp: 273-312
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi
2012, Cilt 18, Sayı 2, ss: 273-312

Türkiye'deki Siyasal Partilerin Eğitim Söylemleri ve Siyasaları

Türkay Nuri Tok

Pamukkale Üniversitesi

Araştırmanın amacı, siyasal partilerin eğitim söylemleri ve siyasalarına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Çalışmanın evrenini, Türkiye'de yasal olarak faaliyet gösteren siyasal partiler, örneklemini ise TBMM'de grubu bulunan partiler oluşturmaktadır. Araştırmada doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Çalışma için gerekli veriler, parti programları ve seçim bildirgeleri analiz edilerek toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre siyasal partilerin eğitime yönelik görüşlerinde, savundukları siyasal ideolojilerinin ve kimliğini belirleyen unsurların ön plana çıktığı; vaadlerin, sorunların kökenine inerek çözümler üretmekten daha çok, genel ve soyut ifadelerle açıklandığı görülmektedir. AKP'nin temel konu alanları çerçevesinde eğitim sorununa yaklaştığı, MHP'nin vaadlerinde "milli" ve "manevî" unsurların ön planda olduğu, BDP'nin "etnik kimliğe" vurgu yapan bir eğitim anlayışına sahip olduğu görülmektedir. CHP'nin diğer partilere oranla eğitime ilişkin görüşlerinin daha eyleme dönük, daha somut projeler olduğu gözlenmektedir.

Anahtar sözcükler: *Siyasal partiler, eğitim, seçim bildirgeleri, parti programları*

Atıf için/Please cite as:

Tok, T. N. (2012). Türkiye'deki siyasal partilerin eğitim söylemleri ve siyasaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 18(2), 273-312.

Education Discourses and Policies of Political Parties in Turkey

Background. In each country, education occurs in line with the policy of the state and also to whom it appeals is determined by the government (Varis, 1988). A state that was established in line with any political understanding is in the center of the struggle for power. This is a political party in Government, the fight results in the present democracies. This struggle results in coming to power for a political party in present democracies (Kücüker, 2009). One of the goals of the political parties which are established by the people sharing similar views of political parties by organizing is to come to power (Kıslalı, 1997), to steer the policies of the country in line with the adopted opinions and ideologies, to shape the structure of society, to get the right to use power on behalf of the people. Political parties by getting the power perform their own views and interests (Tanilli, 2007), give identity to the community, train the masses and raise awareness. This situation is a universal qualified function of political parties. During the period they stay in power, they leave important traces whose effects can last for so long (Pektas, 1997). In order to achieve changes in all these fields, particularly the understanding and the system of education must be brought into line with this ideology. Education is a field of study which all the parties care about and doesn't change according to the political parties in power or in opposition. Even in this respect, schools having the future potential for the politics have always been seen as a strategic means (Varis, 1988).

On the review of literature it is seen that the studies in which the views of political parties were discussed are quite limited. In the study made by Aydın (1997) on this subject, the views, towards education, teaching and teachers, in the programs of political parties between the years 1908-1997 and the governments ruling between the years 1920-1997 were discussed. Also in a study on a similar subject made by Bulut and Guven (2010), in the programs of parties having groups in Turkish Grand National Assembly in 2008, the regulations they aimed to perform at the level of primary education were analysed. Due to the limited number of researches on a similar subject, it is hoped that this study can do a contribution to the field. In this study, when the political parties come to power, what kind of education activities they are going to fulfill for the public, what policies they adopt in the field of education, what kind of solutions they are going to produce to the problems existing in these areas are focused on the opinions mentioned in the party programs and the election manifestos which are the most significant sources of information.

Purpose. The purpose of the study is to display the views relating to the education discourses and the policies of parties having groups in The Grand National Assembly of Turkey under the themes of the educational goals, education language, formal and informal education, the education of religion teaching of religion, assessment-evaluation, teaching staff, student support, education environments and programs.

Method. The political parties operating legally in Turkey form the population of the research and AKP, CHP, MHP and BDP having groups in The Grand National Assembly of Turkey form the research sampling. The research data was collected by the technique of the document analysis used in qualitative research data collection methods. The data for this study analyzed through the documents of the party programs and election manifestos setting out the basic policies of parties was used to determine the education discourses and the policies of parties. The document analysis was made in five following steps; access to the documents, checking of the originality, understanding of the documents, the analysis and the use of data.

Findings. On considering the education objectives of the parties, AKP aims at bringing up individuals who have a universal structure of thought and consider difference in wealth (AKP, 2011). While CHP aims at bringing up citizens subject to Ataturk's principles and reforms and embracing democratic and secular values (CHP, 2008), the goal of MHP is to bring up faithful generations having the pride and the consciousness of appurtenance to the Turkish nation and having the spiritual and cultural values (MHP, 2011b). BDP aims at an education policy that takes into account the needs of each citizen arising from their ethnic origin, culture and language differences (BDP, 2008a).

MHP expresses that no language other than Turkish as mother tongue at education institutions can be studied or taught. On the other hand, BDP says the Kurdish language will be used as education language by the removal of the bans in front of education. All parties point out that pre-school education is to be included in compulsory education and the duration of compulsory basic education is to be increased. It is clear that they give more importance to vocational training in secondary education and without having a university degree, they can get the chance to take part in the working life at earlier ages. MHP and BDP expresses the removal of dress bans at universities. AKP and MHP says The Council of Higher Education will not be removed, but CHP and BDP says it will be removed. While AKP says the committees of trustees will be formed at public

universities, CHP and MHP point out that rectors will be elected by the faculty members. Although all parties specify they are going to give importance to special education and create the necessary infrastructure, it is seen that the alleged promises for it are not very detailed. Because of the illiteracy, still present in our country, and the unemployment, the most important problems of our country, it is reflected in the promises of parties for informal education. As for the teaching of religion, AKP and CHP says this education will be fulfilled in the constitutional framework and will not be permitted for non-audit practices of it and MHP states that the age limit for the children going to the Koran courses during the summer will be removed. As for the system of examination, all parties other than AKP thinks of removing the university entrance examination (AKP, 2011; BDP, 2008a; CHP, 2008; MHP, 2011b).

AKP says teachers will be paid in different payments according to the provinces they work and primarily, qualified and experienced teachers will be assigned to disadvantaged residential areas. CHP and MHP promise to appoint contracted and substitute teachers to the permanent staff positions. On looking at the promises of parties for students, particularly, similar promises such as more credit, increasing the amount of scholarship, supporting and solving the housing problems of poor students can be seen. On the issue of education environment, all parties point out that schools are at the level of giving contemporary education and they will be equipped with the most advanced technology within the facilities which are to be developed. All parties in relation to the curriculum development point out the need for a new education program (AKP, 2011; CHP, 2008; MHP, 2011b).

Conclusions, Discussions and Implications. In the educational views of political parties it is seen that the political ideology they defend and the factors which determine their political identity come to forefront. The promises are explained with general and abstract terms much more than producing solutions to the origin of the problems. When political parties' education policies are generally evaluated; AKP approaches to education problems within the framework of the main subject areas, 'national' and 'spiritual' elements are in the foreground in MHP's promises, on the otherhand, BDP has an understanding of education with an emphasis on "ethnic identity". They do not comment on many subjects. Some of the opinions they state are not very concrete projects. As a result; in this study in which the views of political parties are evaluated, it is seen that the political ideologies political parties defend in educational approaches and the elements determining their identity come foreground. The promises are

described with general and abstract expressions rather than finding solutions to the problems from its origins. Also in the study made by Bulut and Guven (2010), they agree there are a lot of regulations that political parties aim to perform at the level of primary education, but the way of how to fulfill them is not clear.

Keywords: *Political parties, education, election manifestos, party programs*

Demokrasi, “temel hak ve özgürlüklerin güvencede olduğu bir çoğunluk yönetimidir” (Kongar, 2011). Gerçek anlamda çoğulcu, sivil, özerk toplumlarda demokrasinin gereği olarak bugüne veya geleceğe ilişkin kararları, bireyler veya bireylerin temsil yetkisi verdiği seçilmiş temsilcileri verir. Demokrasi geleneğine sahip toplumlarda, toplum adına hareket eden toplum sözcülerinin üzerinde hiçbir güç olamaz. İnsanın kişilik haklarının ve sosyal haklarının güvencesi olan sivil toplum örgütleri ile doğrudan ilgili olan demokrasinin, insanların bireysel ve toplumsal isteklerine yanıt verebilecek çözümler üretmesi gerekir (Savaş, 1994). Toplum adına hareket eden bu örgütlerden en önemlilerinden biri siyasal partilerdir.

Önemli karar merkezlerinden biri olan siyasal partiler, ortak görüşü paylaşan insanların bir program çerçevesinde siyasal kararları etkilemek ve bu amaçla siyasal erki ele geçirmek ya da en azından ona ortak olmak üzere özgürce kurdukları ve özgürce katılıp ayrıldıkları örgütlenmelerdir (Daver, 1993; Kapani, 2004; Kışlalı, 1997; Öztekin, 2000; Teziç, 1976; Yanık ve Özcan, 2007). Siyasal partiler ülkenin yönetilişi, yönlendirilişi bakımından, toplumun başlıca sorunları konusunda az çok aynı düşüncede, aynı inançta olan insanları bir araya getiren, birlikte mücadele yoluyla onları iktidara yönelten örgütlerdir (Soysal, 1994). Halkın desteğini sağlamak suretiyle devlet mekanizmasının kontrolünü ele geçirmeye ve sürdürmeye çalışan, sürekli ve istikrarlı bir örgüte sahip siyasal bir topluluktur (Özbudun, 1983).

İnsanların devlet halinde örgütlenmelerinden bu yana, bir iktidar mücadelesi hep olmuştur. Ortak çıkarlara sahip insan gruplarının mücadelelerini, siyasal hareket toplulukları oluşturarak yürütmeleri de bu mücadelelerinin tarihi kadar eskidir (Tanilli, 2007). Siyasal partilerin kavram olarak geçmişi, eski Yunan’a kadar uzanmasına, sistematik olarak da Roma İmparatorluğu dönemine kadar gitmesine (Sarıbay, 1998) rağmen, çağdaş anlamda politika sahnelerine çıkışları oldukça yenidir (Kapani, 2004). İktidarlara elinde tutan kral ve monarkların otoritelerini sınırlandırmak amacıyla ülkedeki siyaseti uygulayan ve siyasi güç olarak nitelenen kurumların başında gelen siyasal partilere, 19. yüzyıldan bu yana rastlanmaktadır (Dursun, 1991). Bu nitelikteki ilk siyasi parti örgütlenmeleri, ABD’de ve İngiltere’de gerçekleşmiştir. Almanya ve İtalya’da yaşanan kötü deneyimlerden sonra partilerin yasal bir zemine oturtulmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu amaçla II. Dünya Savaşı’ndan sonra anayasa ve yasalarda yer almaya başlamıştır (Özok, 2005). Ülkemizde ise günümüzdeki anlamıyla olmamakla birlikte II. Meşrutiyet’ten sonra parti sayılabilecek siyasal örgütlerin kurulduğu görülmektedir (Tunaya, 1982). 1909 yılından sonra dernek kurmanın serbest bırakılmasıyla daha öncesine kadar gizli örgütlenen siyasal oluşumlar Cemiyetler Kanunu’na

tabi olarak örgütlenmişlerdir (Teziç, 2004). Siyasal partilerle ilgili ilk düzenleme 1961 Anayasası'nda gerçekleşmiştir. 1982 Anayasası'nda yapılan düzenlemelerle partilerin demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurlarından biri olduğu vurgulanmıştır (Özok, 2005).

İnsanın geleceğine yönelik üretimin veya yaşamının güvencesi olan eşitlik, serbest katılım, temel hak ve özgürlükler gibi bazı demokratik gereksinimler (Savaş, 1994), ancak demokratik toplumlarda karşılanabilir. Demokratik toplum biçiminin en önemli özelliği, toplumu oluşturan çeşitli grupların örgütlenebilmesine olanak tanınmasıdır. Demokratik rejimlerdeki çok seslilik, yönetenlerin denetlenmesi, siyasal erkin gücünün sınırlandırılması ve toplumdaki siyasi dengenin kurulabilmesine siyasal partiler önemli katkılar sağlar (Mövsümov, 2008). Birçok ülkede demokratikleşme mücadelesinin hem ürünü hem de aracı olan siyasal partilerin günümüzdeki varlığı, tek başına yeterli koşul olmasa da demokrasinin varlığının bir kanıtı olarak görülmektedir (Altınbaş, 2003).

Anayasa Mahkemesi bir kararında belirttiği gibi, çağdaş demokrasilerde yurttaşların devlet yönetimine katılmaları temel koşuldur. Gerçek anlamda çoğulcu demokrasi, ancak halkın değişik yollardan ve mümkün olan en geniş ölçüde siyasal karar alma sürecine katılması ile gerçekleşir (Özok, 2005). Bursalioglu'nun (1991) da belirttiği gibi, toplumsal gereksinimlerin ve sorunların pek çoğu, birden çok kişinin bir araya gelip güçlerini birleştirerek, gereksinmeyi karşılamak, sorunu çözmek için uğraşmayı gerektirdiğinden, toplumsal eylemler artık genellikle ekonomik, dinsel, mesleki ve siyasal eksenler etrafında düzenlenmiş güçlü grupların etkileri sonucunda meydana gelmektedir. Dolayısıyla kişilerin ayrı ayrı güçleriyle sonuç almaları zordur. Bireysel iradelerini birleştirip yönlendirerek onlara ağırlık kazandıran özgün kuruluşlara gereksinim duyulmuştur. Bu kuruluşlardan birisi kamuoyu oluşumunda önemli etkinliği olan siyasal partilerdir (Özok, 2005).

Siyasal partiler, belirli bir yapısı, kuruluş biçimi, ortaklaşa karar alan organları, lideri, üyeleri olan örgütlerdir. Birlikte karar alma, parti içerisinde kurulmuş çeşitli bağlantılara ve sıralanmalara rağmen partilerin temel etkinliğidir (Soysal, 1994). Siyasal partilere insanlar, parti ilkelerinin ve görüşlerinin paylaşılması, parti liderlerine duyulan bağlılık, partilerin ekonomik ve sosyal konulara yaklaşımları, siyasal erki etkileme isteği, dinsel inançlar, coğrafi bölgenin veya insanların doğduğu ya da yaşadığı yerin özelliği, aile geleneği gibi çeşitli gerekçelerle katılırlar (Daver, 1993).

Bir siyasal program, bir partinin ideolojisi doğrultusunda hedeflenen amaçlar zincirini tanımlarken, sürekli ve istikrarlı bir örgütle de üyelerin siyasal sistem içindeki rollerini belirler ve siyasal sosyalizasyon sağlar (Minibaş, 1996). Siyasal partiler de hem programlarındaki amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik hem de siyasal sistemin genel işleyişiyle ilgili faaliyetlerde bulunurken, toplumla siyasal iktidar arasında “aracı” rolü oynar ve sistemin sürekliliğini gerçekleştirirler (Öz, 1992). Bu rol doğrultusunda siyasal sistemin işleyişindeki problemlerden, ekonomik ve sosyal sorunlara kadar pek çok konuda çok büyük sorumluluklar yüklenirler (Batum 2001). Bu sorunlar, siyasal partiler tarafından parlamentoya taşınır ve demokratik bir yönetim modelinin sürdürülmesine aracılık ederler (Şahin, 2009).

Siyasal Partiler Açısından Eğitimin Önemi

Bir ülkenin kalkınmasında eğitimin ne denli önemli olduğu tartışılmaz bir gerçekliktir. Halkın eğitim seviyesi, o ülkenin gelişmişlik düzeyiyle paralellik gösterir. Bu nedenle ülkede kalkınma hamlesinin istenilen hızda gerçekleşebilmesi için öncelikle eğitilmiş ve eğitimin önemine inanmış yurttaş sayısını artırmak gerekir. Çünkü eğitim seviyesi yüksek olan toplumlarda daha istikrarlı ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel bir gelişme görülür. Sadece gücü elinde bulunduranların değil, tüm vatandaşların daha iyi bir yaşam sürdüğü, eşitlikçi, özgürlükçü bir çoğulcu demokrasi anlayışının daha iyi yerleştiği, insanlara daha fazla hak ve özgürlüklerin tanındığı, barış ve huzur ortamının sağlandığı, refah düzeyi daha yüksek bir toplum söz konusudur.

Eğitim ile siyasal sistem arasında sıkı bir etkileşim vardır (Erdoğan, 2000). Eğitim; devletin varlığını, gücünü ve temel ilkelerini topluma kabul ettirebilmek için kullandığı önemli ideolojik araçlardan biridir. Devlet, toplumsal düzenlemeyi, belirlediği ideolojik amaçlar ve ilkeler çerçevesinde yeniden kurmak için eğitim sistemini (Çetin, 2001) ve eğitim kurumlarını kullanır. Bir yandan toplumun ve bireylerin eğitim alanındaki gereksinimlerini karşılarken, diğer taraftan devletin ve ideolojik sistemin geleceğini güvence altına alacak uygun biçimde eğitilmiş bireyleri, grupları yetiştirir (Şirin, 2008). Eğitimde temel amaç, davranışları istenen yönde değiştirip yerine yenilerini koymaktır. Hedef kitle bütün kesimler, tüm vatandaşlardır. Bu nedenle eğitim, siyasal partiler için iktidarda ya da muhalefette olmalarına göre değişmeksizin tüm partilerin önemsedığı bir çalışma alanıdır. Özellikle ideolojik yönü ağır basan siyasal partiler, diğer partilere oranla eğitime yönelik siyasalar üretmeye çok daha özen

göstermekte ve bu alanlardaki hizmetlere öncelikli olarak yer vermektedirler (Pektaş, 1997).

Siyasal partilerin amaçları ise, iktidarı ele geçirmek (Kışlalı, 1997), benimsedikleri görüşler ve ideolojileri doğrultusunda ülkenin siyasalarını yönlendirmek, toplumun yapısını şekillendirmek, halk adına iktidarı kullanma hakkını elde etmektir. Siyasal partiler iktidarı ele geçirmesiyle kendi görüş ve çıkarlarını gerçekleştirir (Tanilli, 2007), topluma kimlik kazandırır, kitleleri eğitir ve bilinçlendirir. Bu durum, siyasal partilerin evrensel nitelikli işlevlerindedir. İktidarda kaldıkları dönem içerisinde ülkenin siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel yapısının değişmesinde, etkisi çok uzun yıllar sürebilecek önemli izler bırakırlar (Pektaş, 1997). Apple (1989) ve Gutek (1988) ideolojilerin eğitim sistemlerinin biçimlenmesinde önemli bir rol oynadığını, iktidarı elinde tutan egemen grupların eğitim ve özellikle okullar üzerinde doğrudan etkisinin olduğunu; bu grupların benimsedikleri ideolojilerin, eğitim siyasalarını, beklentilerini, sonuçlarını ve amaçlarını, hatta öğretmen ve öğrenci davranışlarını bile biçimlendirdiğini belirtmektedirler (akt. İnal, 2004).

Demokratik veya otoriter her türlü siyasal sistemlerde ülke yönetiminde söz sahibi olan liderler ya da yönetim kadroları genelde siyasal partilerin içinden çıkarlar (Kapani, 2004). Siyasal partiler, amaçları doğrultusunda programlarını ve ilkelerini belirler, halka sunarlar. Halk, kendi görüşlerini yansıtan ya da kendi görüşlerine en yakın konumdaki siyasal partiyi seçerek, yetkilerini devreder, gerçekleşmesini istediklerini yerine getirmesi için politikacıları görevlendirir. İktidara gelen partiler, sahip olduğu düşünce yapıları ve programları doğrultusunda ülkede izlenecek siyasaları uygulamaya koyarlar. Ancak, Freire'nin (2003) de belirttiği gibi pek çok siyasi ve eğitim planı başarısız olmuştur; çünkü, hazırlayıcıları onları kendi kişisel gerçeklik görüşlerine göre tasarlamışlar ve programlarının doğrudan doğruya yöneldiği durum içindeki insanları hiç hesaba katmamışlardır. Oysa, halkın sahip olduğu özel dünya görüşüne saygı duymayan bir eğitim ve siyasi eylem programından hiç kimse olumlu sonuçlar umamaz.

Türkiye'de iktidarda bulunan siyasal partiler, parti programlarında belirttikleri eğitim siyasalarını Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) aracılığı ile ülke genelinde hayata geçirirler. Yerel yönetimler ise yönetim yapıları içinde oluşturdukları hizmet birimleriyle, yine ağırlıklı bir şekilde parti programlarını esas alan bir hizmet siyasası ile yasal düzenlemelerin belirlediği ölçüde bu hizmetleri yürütürler (Pektaş, 1997). Eğitim sistemi üzerinde bütün bunları gerçekleştirebilmek için öncelikle gerekli yasal düzenlemeler yapılır, sonrasında gerekli alt yapılar istenilen amaca uygun

hale getirilir. Şişman (2006), eğitim hizmetlerinin ve planlamasının ülkelerin siyasal sistemlerine ve yönetim biçimlerine göre farklılık gösterdiğini, her siyasal anlayışın, kendi değerlerini yeni kuşaklara kazandırmak isteyeceğini ve hiçbir siyasal anlayışın kendine düşman bireyler yetiştirmek istemeyeceğini belirtmektedir. Dolayısıyla devlet yönetimini elinde bulunduran iktidarların siyasal anlayışları doğrultusunda uygulamaya konan eğitim siyasaları, toplumun değer yargılarını zamanla değişikliğe uğratar. Gerek yeni yetişen kuşakların, gerekse toplumun geri kalan kesiminin çoğunluğunun dünyaya bakış açısı, sorunları algılayış tarzları bu eğitim anlayışı doğrultusunda gerçekleşir. Halkın gelecekteki siyasal tercihleri de bir anlamda güvenceye alınmış olur. Bu nedenle ülkenin yönetimini emanet eden halkın, siyasal tercihlerini yaparken salt ideolojik, ekonomik, kültürel görüşleri ile benzeşiklik göstermesinin yanı sıra, partilerin eğitime olan bakış açısının da değerlendirilmesi gerekir.

Siyasal partiler genelde halka ve kitlelere özelde ise bireylere onları temsil ettiklerine dair onlarla aynı görüşe, fikre ve ideolojiye sahip olduklarını, halk için iktidar süresi içinde gerçekleştirecekleri vaatlerini ortaya koyarak, kendilerini ifade etmeye çalışırlar (Sarı, 2008). Bunu da verecekleri mesajlarla gerçekleştirirler. Ülkenin yönetimine talip olan ve geleceğinin şekillenmesinde önemli bir rol üstlenmeye aday olan siyasal partilerin seçmenlerine verecekleri mesajlar, seçmen kitlesine ve eğitimcilerle bir fikir vermesi açısından önemlidir. Çünkü Aziz'in (2005) de belirttiği gibi siyasal partiler tarafından verilen mesajlar halkın tercihlerini etkileyecek ve verecekleri son kararda etkili olacaktır. Özsoy (2007), verilen mesajların seçmenlerin %13.5 gibi bir kesimini etkilediğini, bu oranın ciddiye alınması gereken bir sayı olduğunu ve bazı seçmenlerin parti değiştirmelerine neden olduğunu belirtmektedir.

Türkiye'de son yıllarda eğitim çalışanlarının durumu, anadilde eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş sistemi, rektör seçimi, YÖK, ÖSYM gibi kurumlar, zorunlu temel eğitim süreleri, mesleki eğitim, din eğitimi, örgün ve yaygın eğitim sistemi gibi birçok konu tartışılmakta, ortaya farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bu konuda partilerin sahip oldukları düşüncelerin bilinmesinin ayrı bir önemi bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmayla partilerin eğitim dünyasındaki güncel konulara olan duyarlılıkları, yenilikleri ne kadar izleyebildikleri, ne kadar gerçekçi çözüm önerebildikleri, küresel ve ulusal gelişmeler doğrultusunda sahip oldukları vizyonları, eğitim felsefeleri belirlenebilir. Bu anlamda yapılan çalışmanın alana bir katkı yapabileceği umulmaktadır.

Yapılan alanyazın taramasında bu konuda yurtdışında yapılan bir çalışmaya ulaşılabilen kaynaklar arasında rastlanamamış, Türkiye’de ise sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmüştür. Bu konuda Aydın’ın (1997) ”Siyasi Parti ve Hükümet Programlarında Eğitim Öğretim ve Öğretmenler” adlı bir çalışması bulunmaktadır. Çalışmada, 1908’de başlayan II. Meşrutiyet Dönemi ile 1997 tarihleri arasında faaliyette bulunan siyasal partiler ile 1920-1997 tarihleri arasında görev yapan hükümetlerin programlarında yer alan eğitim, öğretim ve öğretmenlere yönelik görüşler ele alınmıştır. Söz konusu dönemlerde siyasal partilerin ve hükümetlerin vaad ettikleriyle gerçekleştirdiklerinin birbirleriyle ne kadar uyumsuz olduğuna vurgu yapılmaktadır. Benzer bir konuda Bulut ve Güven (2010) tarafından yapılan çalışmada ise 2008 yılında TBMM’de grubu bulunan partilerin programlarında ilköğretim kademesinde gerçekleştirmeyi hedefledikleri düzenlemeler analiz edilmiştir. Araştırmada siyasi partilerin ilköğretimde gerçekleştirmeyi hedefledikleri düzenlemeler; eğitimin bütçe boyutu, eğitimin temel sistemleri boyutu ve eğitimin insan gücü boyutları olmak üzere üç boyutta toplanmıştır.

Bu araştırmada, eğitime yönelik siyasaların yürütücüsü olan ve eğitimi en çok etkileyen ve eğitim tarafından en çok etkilenen öge olan politikacıların (Bursalıoğlu, 1991) görev yaptığı siyasal partilerin eğitime ilişkin görüşleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Çalışmada, siyasal partilerin iktidara geldiklerinde kamuya yönelik ne tür eğitim faaliyetlerinde bulunacakları, eğitim alanında hangi siyasaları benimsedikleri, bu alanlarda varolan sorunlara karşı ne tür çözümler ürettikleri konusunda en belirgin bilgi kaynakları olan parti programları ve seçim bildirgelerinde ileri sürülen görüşler üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, TBMM’de grubu bulunan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Barış ve Demokrasi Partisi’nin (BDP) eğitim söylemleri ve siyasalarına ilişkin görüşlerini *eğitim hedefleri, eğitim-öğretim dili, örgün ve yaygın eğitim, din eğitimi, ölçme-değerlendirme, öğretim kadrosu, öğrenciye destek, eğitim ortamları ve eğitim programları* temaları altında ortaya koymaktır. Partilerin bu boyutlara ilişkin görüşlerinin neler olduğu ve görüşler arasında fark olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 28 Nisan 2011 tarihi itibarıyla Türkiye’de yasal olarak faaliyet gösteren siyasal partilerden TBMM’de grubu bulunan AKP, CHP, MHP ve BDP’den oluşmaktadır (http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekilllerimiz_sd.dagilim).

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılarak toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi, gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanabilir. Diğer nitel veri toplama yöntemleriyle karşılaştırıldığında denek veya “katılımcı tepkiselliği” sorununa yol açmaz (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Bu çalışma için gerekli veriler, partilerin temel siyasalarını ortaya koyan dokümanlar olan parti programları ve seçim bildirgeleri analiz edilerek, partilerin eğitim söylemi ve siyasaları belirlenmeye çalışılmıştır.

Toplum ile devlet arasında elçilik yapan siyasal partiler (Çelik, 2003), seçmenden mümkün olabilecek en fazla oranda oy alabilme çabası içinde olduklarından toplumun beklentilerine yönelik farklı vaadlerde bulunmaktadırlar (Kushner 1975). Bu vaadlerin yapıldığı temel kaynaklardan biri parti programları diğeri de seçim bildirgeleridir. Her siyasal partinin iktidardayken uygulayacağı bir parti programı vardır. Parti programı, partinin siyasal iktidarı elde ettiğinde ülkenin hem içte hem de dıştaki ilişkileri ve karşılaşılabileceği sorunları günün ve toplumun koşullarını dikkate alarak nasıl değerlendirip çözeceğini ve çözümü nasıl uygulayacağını gösteren yöntem ve esaslardan oluşmaktadır (Çalı ve Özkavak, 2011). Parti programı, partinin açık işlevlerini, siyasal çizgisini, ideolojisini, dünyaya ve Türkiye’ye bakışını yansıtır. Siyasal partinin ideolojik formasyonuna ilişkin en kısa ve öz biçimde bilgi, siyasal parti programları aracılığıyla elde edilir. Seçim bildirgeleri ise iktidara geldiği taktirde izlenecek siyasaları, hedefleri ve bu hedeflere ulaşmak için kullanılacak araçları içermektedir. Ayrıca seçmen tercihlerini derinden etkileyen, o partinin olası iktidarındaki hükümet programının da temelidir

(Çelik, 2003; Dinçer, 2006; Şafak, 2007). Terkan (2010) siyasi partilerin seçmen kitlesiyle kurdukları ilişkide parti programları ve seçim bildirelerinin ayrı bir yere sahip olduğunu; çünkü, bu iki belgenin iki taraf arasında bir sözleşme niteliğini taşıdığını belirtmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı araştırma için gerekli veriler bu iki temel kaynaktan elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Doküman incelemesi; *dokümanlara ulaşma, orijinalliğin kontrol edilmesi, dokümanların anlaşılması, verinin analiz edilmesi ve verinin kullanılması* gibi belli başlı beş aşamada yapılabilmektedir (Forster, 1994; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Dokümanlara ulaşma aşamasında, çalışmanın problemlerine yönelik olarak öncelikle ne tür dokümanlara gereksinim olduğu araştırılmış ve partilerin görüşlerinin yansıtıldığı en temel kaynaklar olan parti programları ve seçim bildireleri bu çalışma kapsamında kullanılabilir en uygun dokümanlar olarak belirlenmiştir.

İkinci aşamada, parti programları ve seçim bildireleri partilerin resmi internet sitelerinden alınarak dokümanların *orijinal* olmasına özen gösterilmiş, görüşler birincil kaynaktan elde edilmiştir.

Dokümanların anlaşılması aşamasında, parti programları ve seçim bildireleri belirli bir sistem içinde ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak özümsemiştir. Bu amaçla her iki dokümanda yer alan benzer görüşler arasında herhangi bir çelişkinin olup olmadığı karşılaştırılarak tutarsızlıkların önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Verinin analizi dört aşamada gerçekleşmiştir: İlk aşamada eldeki veri setinden bir *çalışma grubu* oluşturulmuştur. Çalışma grubuna, 28 Nisan 2011 tarihi itibarıyla TBMM’de grubu bulunan AKP, CHP, MHP ve BDP’nin parti programları ve 2011 seçim bildirelerindeki sadece eğitime yönelik görüşleri dahil edilmiştir. Ancak, BDP’nin seçim bildirgesi 28 Nisan 2011 tarihine kadar resmi internet sitesinde yer almadığından sadece parti programlarındaki görüşlerine yer verilmiştir. İkinci aşamada doküman analizine temel olacak *temalar* (kategoriler) belirlenmiştir. Temalar, alandaki kuramlardan yola çıkılarak veya araştırmacı tarafından belirlenebilir. Ancak, bir dokümandaki temaların ayrıştırılması zordur ve temaları belirleme konusunda kullanılan ölçütler ve tercihler öznel olabilir. Çünkü temalar her zaman açık-seçik, nesnel ve herkesin ulaşabileceği

sınırlara sahip olmayabilir. Temaların, amaçlara dayalı olarak geliştirilmesi ve bir diğeri kapsamayacak şekilde ve birbirinden bağımsız olmalarına dikkat edilmesi gerekir. Bu yolla, her tema altında yapılacak analize konu olan veri, sadece ilgili o kategori altında yer alır ve böylece aynı veri birden fazla kategori altında verilmez (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Yapılan alanyazın taramasında bu konuyla ilgili gerek yurt dışında gerekse yurt içinde benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak 2005 yılında Avrupa Eğitim Bilgi Ağı'na (EURYDICE) dahil olan ülkelerin eğitim sistemlerinin ele alındığı çalışmalarda *eğitim politikasının amaçları, eğitim nüfusu ve öğretim dili, idari kontrol ve kamu finansmanlı eğitimin oranı, okulöncesi eğitim, zorunlu eğitim, zorunlu eğitim sonrası eğitim, ortaöğretim, yükseköğretim, özel eğitim, öğretmenler, kamu eğitimi, mesleki eğitim, yetişkin eğitim ve öğretimi* temaları kullanılmıştır (EURYDICE, 2005). Aynı kurum tarafından 2010 yılında yapılan çalışmalarda *politik, sosyal ve ekonomik geçmiş ve eğilimler (din eğitimi de burada alt tema olarak ele alınmıştır), eğitim yönetimi ve eğitim sisteminin organizasyonu, okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, yetişkin eğitimi, öğretmenler ve eğitim çalışanları, değerlendirme, özel eğitim* temalarına yer verilmiştir (EURYDICE, 2010). OECD eğitim göstergelerinin değerlendirildiği çalışmalarda ise *öğrenmenin etkisi ve eğitim kurumlarının çıktısı, eğitime yapılan yatırım, eğitime erişim, katılım ve ilerleme, öğrenme ortamları ve okullarının organizasyonu* temaları altında konular ele alınmıştır (OECD, 2011). Türkiye'de de ülkelerin eğitim sistemlerinin ele alındığı çalışmalar yapılmış, bu çalışmalarda konular *amaç, yapı ve yönetim süreçleri* temaları altında sunulmuştur (Akgün ve Şimşek, 2011, Büyüköztürk, 1994; Erginer, 2006).

Yapılan bu araştırmada temalar oluşturulurken, söz konusu çalışmalarda kullanılan temalar ve partilerin dokümanlarda kullandıkları konu başlıkları göz önüne alınmıştır. Bunun sonucunda araştırmanın *eğitim hedefleri, eğitim-öğretim dili, örgün ve yaygın eğitim, din eğitimi, ölçme-değerlendirme, öğretim kadrosu, öğrenciye destek, eğitim ortamları ve eğitim programları* temaları altında sunulmasına karar verilmiştir. *Öğrenciye destek* teması hariç, diğer temalar önceki çalışmalarda kullanılan temalarla benzer anlamlara gelen temalardır.

Araştırmanın amacına bağlı olarak kelime, tema, karakter, cümle veya paragraf, madde ve içerik gibi değişik analiz birimleri söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Üçüncü aşamada *analiz birimleri* olarak cümle, paragraf ve içeriğe göre partilerin eğitim görüşlerinin belirlenmesine karar verilmiştir. Dokümanlardan elde edilen verinin mutlaka sayısallaştırılması veya nicelleştirilmesi gerekmeyebileceğinden (Yıldırım ve Şimşek, 1999) ve

bu araştırmada verilerin sayısallaştırılmasının güçlüğünden dolayı, son aşamada saptanan kategoriler ve analiz birimi doğrultusunda, yapılan analizden sonra bulunan *sonuçlar* düzyazı şeklinde rapor edilmiştir.

Doküman analizinin son aşaması olan *verinin kullanılması* aşamasında, yararlanılacak olan dokümanların bir araştırmada kullanılacağına ve açıktan atıfta bulunulacağına yönelik olarak ilgili kişi ve kurumlara bilgi verilmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Bu amaçla partilerin e-posta adreslerine ve genel merkezlerine iletiler gönderilmiştir. İletide, yapılan çalışma ile ilgili kısa bilgi verilmiş, parti programlarının ve seçim bildirgelerinin resmi internet sitelerinden alınarak yapılan bu çalışmada açıktan atıfta bulunulacağına dair ilgili kişilere bilgi verilmiştir.

Bulgular

Siyasal Partilerin Türkiye Eğitim Sistemine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde, siyasal partilerin Türkiye eğitim sistemine ilişkin görüşleri *eğitim hedefleri, eğitim-öğretim dili, örgün ve yaygın eğitim, din eğitimi, ölçme-değerlendirme, öğretim kadrosu, öğrenciye destek, eğitim ortamları ve eğitim programları* temaları açısından karşılaştırılmıştır. Siyasal partilerin bu görüşleri, partilerin meclisteki milletvekili sayısındaki sıralamaya göre verilmiştir.

Eğitim Hedefleri

AKP, eğitime yönelik başlıca hedefinin “temel beceriye sahip, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, paylaşımcı ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, evrensel bir kavrayış ve düşünüş yeteneğine sahip, yeni fikirlere açık, farklılığı zenginlik olarak gören, çalışmayı ve üretmeyi bir erdem olarak benimsemiş bireyler yetiştirmek” (AKP, 2011, s. 75) olduğunu belirtmektedir. CHP’nin (2008) eğitimdeki temel hedefi; Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı, demokratik ve laik değerleri benimsemiş, insan hak ve özgürlüklerine saygılı, fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür bir yurttaş yetiştirmektir. CHP’nin 1943 yılındaki programında da eğitim öğretimde “esas düsturlarının” Atatürk ilkeleri olduğuna vurgu yapılmıştır (Aydın, 1997). O tarihten günümüze kadar Atatürkçü nesiller yetiştirme konusundaki hassasiyetlerinin devam ettiği görülmektedir. Bulut ve Güven (2010) de CHP’nin Atatürkçü bir eğitim anlayışı profili çizdiğini belirtmektedirler. CHP (2008) ayrıca;

bireye özgüven kazandıran, onu öğrenmeye ve idealizme özendiren, cezalandırıcı değil, ödüllendirici olan, bilgiyi aktarmayı değil, özümsemeyi ve yaşamda uygulamayı esas alan, özgür düşünebilen, bilimsel düşünceyi, yaratıcılığı ve yeteneklerin geliştirilmesini temel alan, yeniliklere açık, sorgulamayı, katılımcılığı ve paylaşımcılığı öngören, geçmişin deneyimlerini geleceğe taşımayı, geleceği kurgulamayı ve planlamayı öğreten, doğal çevre ile uyum içinde yaşayabilen, estetik duyarlılığı gelişmiş, yurttaşlık hak ve sorumluluklarını bilen ve sahip çıkan, Atatürkçü düşünceyi, ulusal duyarlılıkları ve evrensel etik değerleri özümseten (s. 294)

bir eğitim sistemini hedeflemektedir. MHP'nin eğitim siyasetinin temel amacı, "Türk milletine mensubiyetin gurur ve şuuruna sahip, manevî ve kültürel değerleri özümsemiş, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni gelişmelere açık, sorumluluk duygusu ve toplumsal duyarlılığı yüksek, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, girişimci, demokrat, kültürlü ve inançlı nesiller yetiştirmektir" (MHP, 2011b, s. 133). BDP (2008a), şiddete dayanmayan her türlü düşüncenin özgür bir şekilde tartışıldığı, her vatandaşın etnik köken, kültür ve dil farklılıklarından doğan gereksinimlerini göz önünde bulunduran ve herkesin özgürce ve eşit olarak faydalanacağı, bireyin yaratıcılığını, yeteneklerini geliştiren ve buna göre yönlendiren bilimsel bir eğitim siyaseti hedeflemektedir.

Eğitim-Öğretim Dili

AKP (2001), Türkçenin bilim dili olarak kullanımını özendirileceği, yabancı dil eğitiminin teşvik edileceği, modern imkan ve araçlarla kolaylaştırılarak nitelikli hale getirileceği, yazılı ve sözlü iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil öğretiminin sağlanacağı vaadinde bulunmaktadır. MHP, "Eğitimin her kademesinde eğitim dili Türkçe olup, Türkçeden başka hiçbir dili eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez." (MHP, 2009, s. 98), "Türkçenin doğru ve güzel kullanımını teminen ana sınıfı ve ilköğretim kademesinde Türkçenin iyi öğretilmesine önem verilecektir" diyerek Türkçe konusundaki hassasiyetini dile getirmektedir (MHP, 2011b, s. 134). Ayrıca öğrencilere en az bir yabancı dilin iyi bir şekilde öğretilmesi belirtilmektedir. BDP, Türkiye'de sadece çoğunluğun anadili ile eğitim sunulmasının anti demokratik bir uygulama ve temel insan hakkı olan anadili hakkının ihlali olduğunu, bu sebeple anadilde eğitimin verilmesi için her türlü yasal girişimde bulunacaklarını belirtirken, "Anadilinde eğitimin önündeki tüm yasaklar kaldırılacaktır." şeklinde vaad etmektedir (BDP, 2008a, s. 14). Anadilinde yapılacak etkinliklerin, sosyal ve kültürel faaliyetlerin devlet

tarafından karşılanacağı, sivil toplum örgütleri tarafından da desteklenebileceği belirtilmektedir. Ayrıca programda ihtiyaç duyulan yerlerde Kürtçe anadili ile eğitimin koşullarının sağlanacağı, talebe göre tüm anadillerin öğretiminin çağdaş ve insani bir sorumluluk olarak ele alınacağı ifade edilmektedir (BDP, 2008a).

Örgün ve Yaygın Eğitim

Siyasal partilerin örgün ve yaygın eğitime yönelik görüşleri; *okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, özel eğitim, özel öğretim ve yaygın eğitim* temaları altında ele alınmıştır.

Okulöncesi Eğitim

AKP (2001, s. 28), “okulöncesi eğitim kamu ve özel sektör eliyle yaygınlaştırılacaktır” diyerek özel sektörün de destekleneceğinin sinyalini vermektedir. Ayrıca, çocuklarını kreşlere gönderen kadınlara çocuk bakım ve eğitim teşviği verileceğini belirtmektedir (AKP, 2001). “CHP, okulöncesi eğitimi, çocukların zihinsel, fiziksel ve duygusal yönleriyle daha sağlıklı gelişmesinin koşulu, çağdaş eğitim anlayışının zorunlu bir kademesi olarak görmektedir.” (CHP, 2008, s. 298). Bu eğitimi öncelikle en çok ihtiyaç duyan gruplara, kentlerin sosyal gelişme açısından yetersiz bölgelerine, çalışan kadınların, memur ve emekçilerin çocuklarına yaygınlaştıracaklarını, CHP ayrıca geçiş döneminde, Vatandaşlık Hakkı ödemesi kapsamı içindeki ailelerden çocuklarını okulöncesi eğitime gönderenlere Katılma Destek Ödemesi yapacağını, Aile Sigortası kapsamındaki ailelere “çocuk eğitim desteği” verileceğini ve bu aileler için okulöncesi eğitimi ücretsiz duruma getireceklerini, okulöncesi eğitimde 4-5 yaşın zorunlu olacağını, bu kurumlarda tam gün eğitim yaparak annelerin çalışma yaşamına geçmelerine fırsat hazırlayacaklarını, kamuya ek olarak, yerel yönetimler ve gönüllü kuruluşların katkıları ile çocuk yuvası ve anaokulu açılmasını sağlayacaklarını, okulöncesi eğitim öğretmenliğine yalnızca tanımlanmış ölçütlere uygun öğretmen adaylarını atayacaklarını belirtmektedir (CHP, 2008, 2011). MHP, okulöncesi eğitimin iki kademeli olarak yapılandırılacağını, milli bütünlük bilincinin geliştirilmesi, ahlaki ve manevi değerlerin güçlendirilmesi ve sosyalleşmenin sağlanması için bu yaş grubundaki nüfusun daha erken yaşta örgün eğitim programı kapsamına alınmasını sağlayacaklarını belirtmektedir. Ayrıca, “Fiziki mekan, insan gücü ve program olanakları geliştirilerek 4-5 yaş grubunu kapsayan okulöncesi eğitim yaygınlaştıracaktır.” (MHP, 2011b, s. 135). BDP ise,

kamu ve özel sektörün finansmanı ile ücretsiz kreş hizmetleri sağlanacağını ifade etmektedir (BDP, 2008a).

İlköğretim (Zorunlu Temel Eğitim)

AKP, okulöncesi eğitimle birlikte zorunlu eğitimin kademeli, tercih ve yönlendirmeye imkan sağlayacak şekilde 11 yıla çıkarılacağını belirtmektedir. AKP Hükümeti tarafından önerilen ve desteklenen, kamuoyu tarafından daha çok 4+4+4 olarak bilinen 6287 Sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 11.04.2012 tarihinde yürürlüğe girmesiyle zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmıştır. Bu konuda yapılan değişiklikle AKP’nin, hedeflediklerinin bir yıl önüne geçtiği görülmektedir. Ayrıca AKP programında “Temel eğitim hizmetlerinin verilmesi, (...) merkezi idarenin taşra birimlerine ve yerel yönetimlere aktarılacaktır. MEB ise denetleyici, düzenleyici ve standart oluşturucu bir konuma getirilecektir” (AKP, 2001, s. 28) denilmektedir. Bu ifadeden merkezi yönetimin bazı yetkilerinin yerel birimlere devredileceği anlaşılmaktadır. AKP tarafından, temel eğitim devlet tarafından parasız olarak sunulacak, “temel eğitimin 5. sınıfından itibaren ‘seçmeli dersler’ konularak, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre genel ve mesleki eğitime yönelmeleri sağlanacaktır.” (AKP, 2001, s.28). AKP tarafından çıkarılan 6287 Sayılı Kanunla, ortaokullarda lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimlik dersler oluşturulacağı kabul edilmiştir. Yapılan bu düzenlemeyle AKP’nin seçmeli dersler konusundaki vaatlerini de yerine getirdiği söylenebilir. CHP, zorunlu temel eğitimin 2 yıllık okulöncesi eğitim ve 9- 10. sınıflarla birlikte 12 yıla çıkartılacağını, 18 yaşına kadar tüm çocuk ve gençleri zorunlu eğitim kapsamında tutacaklarını belirtmektedir. CHP, ilköğretimde öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimlerinde eğitim göreceklerini, ancak istisnai durumlarda taşınmalı eğitim yoluna gidileceğini, YİBO’ların yönetim ve öğretim ortamlarını hızla iyileştireceklerini, bu okullardaki öğrenci sayıları ve kapasitelerini giderek azaltacaklarını, ilköğretime alandışı ve tanımlanmış ölçünlere uymayan öğretmen ataması yapmayacaklarını vaat etmektedir. Ayrıca 9 ve 10. sınıflarda, bölgesel özellikleri gözetken, meslek tanıtımını, yetenek ölçümünü ve mesleğe yönlendirmeyi esas alan iki yıllık “Mesleki Yönlendirme Programı” uygulanacağı; öğrencilerin, genel kültür, sosyal bilimler, fen ve matematik alanlarındaki yeteneklerinin ve meslek derslerine olan ilgi ve başarılarının uzman öğreticiler tarafından değerlendirileceği belirtilmektedir (CHP, 2008, 2011). MHP, okulöncesi eğitimin 6 yaş grubu da dahil edilerek zorunlu temel eğitim süresinin 9 yıla çıkartılacağını, gerekli alt yapı oluşturulduktan sonra ortaöğretimin de

zorunlu eğitim kapsamına alınacağını, eğitimin her kademesinde öğrencilerin yeteneklerine uygun alanlara yönlendirileceğini vaad etmektedir. İlköğretimde bilgisayar destekli rehberlik yoluyla öğrenciyi tanıma teknikleri geliştirilecek, yetenek ağırlıklı değerlendirme yapılacaktır. Bu değerlendirmeye göre 6 ve 7. sınıftan itibaren yeteneklerin ortaya çıkarılması ve mesleğe yönlendirme amaçlı; ayrıca yine ilköğretimde, Türklüğün ve İslamın milli ve manevi değerlerini yaşayan ve yaşatan önder şahsiyetlerle ilgili seçmeli dersler okutulacaktır (MHP, 2011b). BDP ise, eğitim gibi alanlarda merkezi hükümetin makro hedefleri ve genel ölçünleri belirleyeceğini, kamu hizmetlerinin ise yerel yönetimlere bırakılacağını, zorunlu eğitim süresinin okulöncesi eğitim de dâhil olmak üzere 12 yıla çıkarılacağını belirtmiştir (BDP, 2008a).

Ortaöğretim

AKP iktidara geldiklerinde, mesleki eğitimin meslek kazandırmaya yönelik bir niteliğe kavuşturulacağını, sanayi ve ticaret odaları ve işadamlarının kurmuş olduğu sivil toplum örgütleri ile birlikte iş dünyasının ihtiyaç alanları belirlenerek dinamik ve günün koşullarına uyan “Mesleki Eğitim Programları” geliştirileceğini, uzun süreli okul programlarına devam edemeyecek durumda bulunanlar için kısa süreli meslek kazandırma eğitimi veren kuruluşlar oluşturulacağını, kalkınmada öncelikli bölgelere, meslek eğitimi alanında özel destek programları verileceğini belirtmektedir (AKP, 2001). CHP ortaöğretimde, “okul türleri”ne dayalı yapılanma yerine “program türleri”ni esas alan bir yapılanmaya geçeceklerini, “genel ortaöğretim” ve “mesleki-teknik ortaöğretim” ana yapılarını korumakla birlikte, her aşamada yatay geçişleri açık tutacak ve isteyen her öğrencinin, ortaöğretim aşamasında “mesleki beceri” elde ederek yaşama atılmalarını sağlayacaklarını belirtmekte; kırsal kesimdeki çocukların ortaöğretime erişimini artırmak amacıyla, ortaöğretim kurumlarının bulunduğu yörelerde “pansiyon” yapımına hız vereceklerini, ortaöğretimde cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasını sağlamak üzere, bunlardan bir bölümünün “kız yatılı ortaöğretim okulu” olarak tasarlanacağını, bu bölgelerde taşınmalı eğitim uygulamasını yaygınlaştıracaklarını vaad etmekte, 10. sınıfın sonunda yapılacak Genel Değerlendirme Sınavı’nın (GDS) sonuçlarına göre öğrencilerin iki yıllık akademik veya meslek liselerine yönlendirileceği, bu okullardaki eğitim süresince yapılacak değerlendirme ve yönlendirmeler sonucu, öğrencilerin yaklaşık üçte birinin üniversitelere, diğerlerinin ise Meslek Yüksek Okulları’na (MYO) yönlendirilmesi hedeflenmektedir. Meslek liseleri için düşünülen proje şu şekildedir: Türkiye’nin işlendirme (istihdam) haritasını çıkarılacak, mesleki eğitim bu haritaya göre

şekillendirilecektir. Mesleki teknik eğitim veren liselerin diplomalarının onayı için Ulusal Meslek Standartları Kurumu kurulacaktır. Mesleki teknik eğitim ile işlendirme ilişkisini sağlamak için, ders programları, eğitim ve staj konularında yol gösterici olmak üzere, MEB, YÖK ve Sanayi, Ticaret ve Esnaf Odaları temsilcilerinin katılımı ile Danışma Kurulları oluşturulacaktır. Danışma Kurulları, Üst Kurul ve İl Mesleki Eğitim Danışma Kurulları olarak yapılandırılacaktır. Mesleki eğitimde sosyal diyalogu güçlendirmek için ulusal düzeyde “İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu”; sektörel düzeyde “Sektörel İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları”, bölgesel düzeyde “İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları” ve okul düzeyinde de “Okul-Sanayi Danışma Kurulları”, organize sanayi bölgelerinde yatılı mesleki eğitim birimleri oluşturulacaktır. Organize sanayi bölgeleri mesleki eğitim kampüsleri haline getirilecektir. Meslek lisesi öğrencileri 2 yıl süre ile tam gün sigorta kapsamına alınacak, primleri devlet tarafından ödenecektir. Özel meslek liselerini de kapsayacak olan bu sigorta uygulamasında primlerin yarısı ilgili eğitim kurumunca, diğer yarısı ise devlet tarafından karşılanacaktır. Çok Programlı Akademik Liselere ise GDS sonuçlarına göre öğrenci alınacaktır. Bu öğrenciler Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen, Matematik, Bilişim ve Bilgi Teknolojileri, Yabancı Dil, Sanat ve Spor gibi dallarda alan seçimi yapacak, öğrenciler eğitimlerini tercih ettikleri programlar çerçevesinde sürdürecekler ve sonrasında yükseköğretime geçebileceklerdir (CHP, 2008, 2011). MHP, ortaöğretim; program türüne göre yatay ve dikey geçişlere imkân veren, çağdaş rehberlik ve yönlendirme hizmetiyle üniversite sistemine etkin geçişi sağlayan bir yapıya kavuşturulacağını ifade etmektedir. Meslek liselerinin çağdaş teknoloji ve ölçünlerde eğitim veren okullara dönüştürüleceği ekonominin ihtiyacı olan ara insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla örgün ve yaygın meslekî-teknik eğitime ve beceri kazandırıcı eğitime ağırlık verileceği, mesleki eğitimin ortaöğretim içindeki payının yükseltileceği, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile MYO arasında program bütünlüğünün sağlanacağı, iş yaşamı ile meslekî ve teknik eğitim arasındaki iletişim ve etkileşimin geliştirileceği vaad edilmektedir (MHP, 2011b).

Yükseköğretim

AKP iktidarında, yükseköğretimdeki okullaşma oranının ve öğretim üyesi sayısının artırılacağı belirtilmektedir. Üniversitelere çevreyle işbirliğinde olma fırsatları yaratılacak, toplumdan ve yaşamdan kopuk bir görüntü sergilemelerinin önüne geçilecektir. Üniversiteler, bilgiyi, teknolojiyi üretim ile buluşturan “girişimci üniversite modeli” üzerinden yeniden örgütlenen kurumlar haline getirilecek, bölge ülkeleri ve dünya için cazibe merkezleri olmaları sağlanacaktır. Gelişmiş üniversitelerin yurt

dışında yerleşke açmaları teşvik edilecek, birçok ülkede Türk üniversitesi kurulacaktır. Devletin ihtiyacı olduğu alanlarda çalışmalar yapan üniversiteler desteklenecektir. Ayrıca, üniversiteler idari ve akademik özerkliğe sahip, öğretim elemanları ve öğrenciler üzerinde baskı, dayatma ve antidemokratik uygulamaların bulunmadığı, bilimsel bilginin üretildiği, araştırma ve öğretim faaliyetlerinin esas olduğu, üniversitelerin çeşitliliğine ve kendilerini geliştirmelerine kolaylık sağlayan bir yapıya kavuşturulacaktır. Gelişmiş üniversitelerden başlamak üzere devlet üniversitelerinde de müteveli heyetleri oluşturulacaktır. Kamu kaynaklarının üniversitelere transferi torba bütçe şeklinde gerçekleşecektir. YÖK'ün, üniversiteler arasında koordinasyonu gerçekleştiren, denetleyen ve belli alanlarda akreditasyon sağlayan, ölçün belirleyici bir yapıya kavuşturulacak, üniversite öğrencilerinin internet ortamında yapılan öğretimden yararlanmaları sağlanacak, nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere kurulan MYO'ları bir program dahilinde yeni bir düzenlemeye tabi tutulacaktır. Ayrıca, özel üniversitelerin kurulmasına olanak sağlayan yasal düzenlemeler yapılacak, özel ve vakıf üniversiteleri desteklenecek, yükseköğretimin kalite değerlendirmesini yapmak üzere bağımsız bir "Yükseköğretim Kalite Ajansı" kurulacaktır (AKP, 2001, 2011).

CHP, "bilimsel, mali ve idari özerkliği olan, Türkiye gerçeğinden kopmayan, ancak her alanda evrenselliği yakalayan, akademik rekabet ve demokratik katılım ilkelerini benimseyen", bilgi çağının üniversitelerini hedef almaktadır." (CHP, 2008, s. 302). Yükseköğretimin yapılandırılmasında AB'nin Bologna süreci ile OECD'nin özerklik kriterleri dikkate alınacak, kamu ve vakıf üniversiteleri dünyadaki çağdaş üniversiteler düzeyinde yüksek nitelikli eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma yapan, teknolojik ve bilimsel gelişmelere öncülük eden bir düzeye getirilecektir. Üniversiteler, daha iyi eğitim için eğitim kadroları, eğitimin içeriği ve araştırma potansiyelleri açısından kendi aralarında yarışan, buldukları yöreyle bütünleşen, yerel araştırmalara ve toplumsal değişime katkıda bulunan kurumlar haline getirilecektir. YÖK kaldırılarak, üniversiteler arası eşgüdüm sağlama ve yükseköğretim stratejileri geliştirme görevi Üniversiteler Arası Kurul'a (ÜAK) devredilecektir. ÜAK kendi içinden bir başkan ve yürütme kurulu seçecektir. Üniversite rektörleri, dekanlar, enstitü başkanları ve fakülte yöneticileri öğretim üyeleri tarafından seçilecektir. Akademik yükseltmelerde öğretim üyelerinin bilimsel araştırma performansları dikkate alınacaktır. Üniversitelere ve araştırma kuruluşlarına gereksinim duydukları kadrolar öncelikle tahsis edilecektir. Yurt dışındaki Türk bilim adamları ve Türkiye üzerinde

araştırma yapan yabancı uyruklu bilim adamlarıyla işbirliği yapılacak, onların çalışmaları desteklenecektir. Üniversitelere bilimsel, idari ve mali özerklik sağlanarak torba bütçe uygulamasıyla akademik araştırmalar, bilimsel yayınlar teşvik edilecektir. Yurtiçinde bilimsel araştırmaları destekleyen kuruluşlara ülke bütçesinden daha fazla pay ayrılacak, bu fonlardan özellikle araştırma merkezlerinin yararlanması özendirilecek, disiplinlerarası araştırma merkezleri ve enstitüleri özendirici teşvikler sunulacaktır. Uluslararası araştırma projeleri ile hem öğretim üyelerinin hem de üniversite öğrencilerinin, başta AB ülkeleri olmak üzere, farklı ülkelerde yürütecekleri faaliyetlere doğrudan mali ve idari destek verilecektir. Bu ülkelerdeki üniversitelerle kurulacak ortak programlara destek vererek AB'ye tam üye olma sürecinde üniversitelerin öncü rol alması sağlanacak, üniversite öğrencilerinin ve öğretim üyelerinin uluslararası değişim programlarından yararlanmaları kolaylaştırılacaktır. Üniversitelerin sanayi ile yakın işbirliğine girmesi özendirilecek; bilimsel yenilik için her türlü sanayi kolunun, üniversiteye ve öğretim üyelerinin araştırmaları ile ilgili uygun koşullarda çalışabilmeleri için yatırım yapması teşvik edilecektir (CHP, 2008, 2011).

MHP'ye göre üniversiteler, ülkenin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştiren, araştırma yaparak bilim ve teknoloji üreten, toplumsal gelişmeye önderlik eden, bilimsel yöntemlerle sorunlara çözüm üreten, dünya üniversiteleriyle yarışan kurumlar hâline getirilecek, üniversitelerin buldukları yörelerin potansiyellerine uygun şekilde uzmanlaşmaları sağlanacak, etkin bir kalite değerlendirme ve denetim sistemi oluşturularak özel üniversitelerin kurulması teşvik edilecektir. MHP, yükseköğretim sisteminin daha demokratik ve üretken bir yapıya kavuşturulacağını, başörtüsü sorununun çözüleceğini, öğrenci, kurum ve akademik kadrolar arasında gerekli işbirliği ve uyumun sağlanacağını, YÖK'ün düzenleme, yönlendirme, koordinasyon, planlama ve denetimden sorumlu bir yapıya dönüştürülerek yeniden yapılandırılacağını; üniversitelerin idari ve mali açıdan özerk ve hesap verebilir hale getirileceğini ifade etmektedir. Üniversitelerde rektör seçimlerinin iki türlü yapılmasını, birinci turda en fazla oy alan iki adayın ikinci tur oylamaya katılmasını ve bu turda yüzde 50'nin üzerinde oy alan adayın Cumhurbaşkanı tarafından atanması gerektiğini düşünmektedir (MHP, 2011b).

BDP, YÖK'ü kaldırarak üniversitelerin özgür ve katılımcı bir yönetime sahip olmalarını sağlayacaklarını, öğrenci ve öğretim elemanlarının temsilcilerinin de içinde yer aldığı üniversiteler arası bir koordinasyon oluşturulacağını, öğretim elemanları ve öğrencilerin örgütlenmeleri önündeki tüm engellerin kaldırılacağını, üniversitelerin başta kılık kıyafet

yasakları olmak üzere yasakçı zihniyetten arındırılarak, özgür düşünceyi geliştiren, sorgulayıcı bilimsel çalışmaların yapıldığı, bilime hizmet eden ve üreten, demokratik, özerk bir yapıya kavuşturulacağını ve polisten arındırılacağını, başta Kürtçe olmak üzere Türkiye’de kullanılan tüm dillerde üniversitelerde kürsüler açılacağını vaad etmektedir (BDP, 2008a).

Özel Eğitim

AKP tarafından özürlü öğrencilerin eğitimine önem verileceği, bu amaçla faaliyet gösteren dernek, vakıf ve sosyal yardım kuruluşlarının faaliyetlerinin destekleneceği, engellilere yaşamı kolaylaştıracak alt yapı düzenlemelerinin sağlanacağı, üstün yetenekli çocuklara gerekli ortamların yaratılacağı vaad edilmektedir (AKP, 2001). CHP, özel eğitime muhtaç çocukların ve gençlerin örgün ve yaygın eğitim fırsatlarını genişletmeyi, engellilere eğitimi bedelsiz sağlamayı, ağır gelişen, tam gelişemeyen veya zihinsel engelli çocukları eğitmeyi, işitme ve görme engellilerin üniversiteler dâhil eğitimin her kademesinde rahat ve kaliteli eğitim alabilmelerini sağlamayı, engelliler için çağdaş teknik altyapı ve donanım imkânları, özel kütüphane ve sanal öğrenme ortamları oluşturmayı, bu branşlardaki öğretmen ihtiyacını karşılamayı, gerekli meslek ve sanat eğitimini sağlamayı vaad ederken (CHP, 2008, 2011), MHP, üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin özel eğitim olanaklarına kavuşturulması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin tanımlanması, sınıflandırılması, özel eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması, denetlenmesi, eğitim programlarının günün ihtiyaçlarına göre yeniden değerlendirilmesi sağlanacak, özel eğitim hizmetleri yetişkinleri de kapsayacak şekilde tüm eğitim kademelerinde yaygınlaştırılacak, özel eğitim öğretmeni ve yardımcı personelin yetiştirilmesine önem verilecektir (MHP, 2011b). BDP, engelli çocukların diğer çocuklar ile birlikte eğitim almalarını destekleyeceklerini, ihtiyaçlarının özel eğitim öğretmenleri tarafından giderileceğini belirtmektedir (BDP, 2008a).

Özel Öğretim

AKP iktidarında, özel sektöre yönelik özendirici düzenlemeler yapılarak özel öğretim kurumlarının yaygınlaştırılacağı, özel sektörün eğitim yatırımlarına kaynak ayırmasının teşvik edileceği ifade edilmektedir (AKP, 2001). CHP, eğitim sektörünün eksikliklerinin kapatılabilmesine yönelik özel yatırımlar ve girişimcilerin devletin yakın denetimi altında özendirileceğini belirtirken (CHP, 2011), MHP, “Dershanelerin özel okullara dönüşmesi teşvik edilecektir.” (MHP, 2011b, s. 135) diyerek, Türkiye’de oldukça yaygınlaşan ve zaman zaman okulların işlevlerini

üstlendiği konusunda eleştirilen dersane sektörü konusundaki görüşlerini belirtmiştir.

Yaygın Eğitim

AKP, düzenlenecek kurslarla okuma yazma bilmeyenin kalmayacağını, kadın girişimcilere ve çeşitli nedenlerle toplumdan dışlanmış kişileri topluma kazandırmaya yönelik eğitim desteği verileceğini vaad etmektedir (AKP, 2001, 2011). CHP, normal eğitim çağında yeterli eğitim alma olanağını elde edememiş veya okur yazar konumda olmayan yetişkinlere, üniversiteler ve belediyelerle işbirliği yapılarak sürekli eğitim programı uygulanacağını, okumaz yazmazlığın kaynağını kurutmak için okur yazar olmayan kimse bırakmayacaklarını, zorunlu eğitim yaşında olup ilköğretime hiç devam etmemiş ya da ara sınıflardan ayrılmış çocuklar için telafi eğitimi programlarını yaygınlaştıracaklarını, yaşam boyu öğrenme anlayışıyla her yaştakilere öğrenme fırsatları yaratılarak eğitim sisteminden daha uzun süre faydalanmalarını ve daha nitelikli eğitim almalarını sağlayacaklarını, isteyen her çocuğu meslek edindirme programlarıyla beceri sahibi yapacaklarını, vasıfsız işçilere becerilerini artırmaya dönük uzun süreli, işsizlere yeni beceriler kazandıracak kısa süreli eğitim programları düzenleneceğini, her semtte Halk Eğitim Merkezi (HEM) ya da Çok Amaçlı Toplum Merkezi kuracaklarını, ayrıca internete dayalı uzaktan öğrenme yöntemleri ile derece ve mesleki sertifika programları oluşturacaklarını vaad etmektedir (CHP, 2008, 2011). MHP ise, yaşam boyu öğrenme anlayışı çerçevesinde e-öğretim dahil olmak üzere her türlü yaygın eğitim imkânlarını geliştirme, gençlere beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetlerini yaygınlaştırma, fertlerin seçme, planlama ve programlama, ayırt edebilme, analiz ve sentez yapabilme, eleştirel ve yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirme ve yenilikleri öğretme vaadinde bulunmaktadır (MHP, 2011b). BDP ise yaygın eğitim konusunda sadece, “örgün eğitim yaygın eğitimle de desteklenecektir.” ifadesine yer vermeye yetmektedir (BDP, 2008a, s. 15).

Din Eğitimi

AKP, din eğitimi ve öğretimini, anayasanın 24. maddesinde belirtildiği şekilde yerine getireceğini; isteğe bağlı din eğitimi ihtiyacının karşılanarak elverişsiz koşullarda ve ehliyetsiz kişiler eliyle yürütülen sağlıklı ve denetim dışı din eğitimi uygulamalarına meydan verilmeyeceğini belirtmektedir. Ayrıca “İlk ve ortaöğretimde din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin dışında, velilerin rızasına bağlı olarak seçmeli din derslerinin verilmesi temin edilecektir.” denilmektedir (AKP, 2001, s. 29). 6287 Sayılı Kanunla,

ortaokul ve liselerde, Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberimizin hayatı, isteğe bağlı seçmeli ders olarak okutulacağı kabul edilmiştir. Yapılan bu düzenlemeyle AKP'nin bu konudaki vaatlerini de yerine getirdiği söylenebilir. CHP, "özgürlük, ancak laik eğitim ortamında anlam ve değer kazanabilir, sürekliliğini koruyabilir, eğitim düzeninin laik bir zemine oturtularak, öğretim birliği çerçevesinde yürütülerek, bilime, yeniliğe ve değişime açık, gelecek vizyonu olan, çağdaş bir toplum ve demokratik devlet yapısı oluşturulabilir" görüşündedir (CHP, 2008, s. 297). Din kültürü eğitiminin, bireyin inanç dünyasını geliştiren, çağdaş gelişmeye açık, manevi ve ahlaki değerleri zenginleştiren, insan ve doğa sevgisini artıran nitelikte olacağını; dinin, siyasi amaçlarla istismarına yol açmayacak şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Dini duygular istismar edilerek cemaat veya tarikatların eğitim kurumlarını kuşatması önlenecek, imam-hatip eğitimi, din görevlisi sayısına duyulmakta olan ihtiyaç çerçevesinde düzenlenecek, ilk ve ortaöğretim kurumlarında verilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin Anayasanın öngördüğü amaca uygun bir müfredatla verilmesi sağlanacak, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an Kursları dışındaki benzer hizmeti sunan kuruluşlara izin verilmeyip, bu kurslar etkin olarak denetlenecektir. Azınlıkların dini ihtiyaçlarını karşılamak ve din adamı yetiştirilmesi için devlet üniversitelerinin ilahiyat fakültelerine bağlı yüksekokullar açılacaktır (CHP, 2008). MHP, din eğitiminin milli birlik ve bütünlüğün sağlanması, vatandaş ile devlet arasındaki yakınlaşma ve çeşitli ön yargıların giderilmesinde önemli katkılar sağladığını düşünmekte ve devlet okullarında verilmesini savunmaktadır. İlköğretim 6. sınıftan itibaren din öğretimini desteklemek amacıyla seçime Kur'an-ı Kerimi Okuma ve Anlama, İlmihal Bilgileri, Peygamberlerin Hayatı gibi dersler okutulacaktır. Yaz döneminde camilerde verilen din kültürü, ahlak bilgisi ve Kur'an öğretimine devam edecek çocuklar için yaş sınırı kaldırılacaktır (MHP, 2011).

Ölçme-Değerlendirme

AKP, üniversiteye giriş sınavlarında tüm lise ve dengi okul mezunlarına fırsat eşitliği sağlanacağını, Uluslararası Öğrenci Başarı Değerlendirmesi (PISA) sonuçlarında Türkiye'nin en başarılı 10 ülke arasında yer almasını sağlayacaklarını belirtmektedir (AKP, 2011). CHP'nin vaatlerine göre ise üniversite giriş sınavları ve SBS aşamalı olarak kaldırılacak, gençlerin ortaöğretim başarılarını tam olarak yansıtabilecekleri, güvenilir bir yükseköğretime geçiş süreci yeniden oluşturulacak, ÖSYS sistemi yeniden yapılandırılana kadar, sınavlara giren öğrencilere ve bina sınav sorumluları ve gözetmenlere güvenilerek, aşırı güvenlik önlemleri yerine nitelikli test geliştirme, değerlendirme ve yerleştirme konularına odaklanılacak, katsayı

uygulamaları ve ortaöğretim başarı puanı hesapları kaldırılarak öğrencilerin ortak dersler kapsamında yerleşmesi sağlanacak, öğrencilerin girmesi zorunlu olan sınavlardan SBS, ÖSS, KPSS'den sınav ücreti alınmayacaktır. CHP, üniversiteye giriş konusunda akademik liseden sonra yükseköğretim kurumlarına devam etmek isteyen öğrencilerin, lise başarıları ve Yetenek Ölçme ve Değerlendirme Sistemi (YÖDS) kapsamında yapılacak sınavların sonuçlarına göre, doğrudan yükseköğretime geçiş yapma hakkını elde edeceklerini belirtmektedir. 2 yıllık lise eğitimi sürecinde yapılacak ve öğrencilere 4 kez katılma hakkı tanınacak olan YÖDS sınavları, “Düşünme, Problem Çözme, Dil Becerisi Sınavı” (DPDS) ve “Alan Tercih Sınavı” (ATS) olmak üzere iki seçeneğe olacaktır. Öğrenciler MYO'lara sınavsız alınırken, belirli üniversitelere ve bölümlere taleplerin yoğunluğu durumunda üniversiteler zorunlu yönlendirme testleri yapabileceklerdir. Çok başlı sınav organizasyonuna son vererek, özerk yapıya sahip ulusal bir test merkezi kurulacak, yeni test merkezinde, kâğıt kalem testlerinin yanı sıra, hızla “bireye özgü testler” geliştirilecektir. Çocukların uluslararası başarı belirleme testindeki (PISA) ortalama puanları OECD ülkeleri ortalamalarının üzerine çıkarılacak, temel yeterlik düzeyinin altındaki çocuk oranı %15'in altına düşürülecektir (CHP, 2008, 2011). MHP de, üniversite giriş sınavını kaldırmayı, bunun yerine ilköğretim ve ortaöğretimde etkili bir yönlendirmeye bağlı olarak, uygulanacak müfredat ile ortaöğretim başarısını ve ortaöğretim sonunda yapılacak “olgunlaşma sınavını” esas alan ve fırsat eşitliğini gözeterek üniversiteye geçiş sistemini uygulamaya koymayı planlamaktadır. Ayrıca sınav sistemlerini örgün eğitim programlarına paralel hale getirerek, dershanelerin, ilk ve ortaöğretim kurumlarının işlevlerini üstlenmesini önlemeyi hedeflemektedir (MHP, 2011b). BDP de “...üniversiteye giriş sınavı kaldırılacaktır. Üniversite okumak parasız ve herkese açık olacaktır.” vaadinde bulunmaktadır (BDP, 2008a, s. 15).

Öğretim Kadrosu

AKP iktidarında, öğretmen yetiştiren okullar yeniden yapılandırılacak ve mevcut öğretmenler hizmet içi eğitime tabi tutulacak, öğretmenlerin iller arasında dengeli dağılımını gerçekleştirmek için, farklılaştırılmış ücret modeli geliştirilecek, nitelikli ve tecrübeli öğretmenlerin öncelikli olarak dezavantajlı yerleşim yerlerinde işlendirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, üniversitelerle işbirliğine gidilerek bir öğretmen yeterlilik sistemi oluşturulacaktır (AKP, 2011). CHP, iktidara geldikleri takdirde öğretmenliğin yeniden saygın ve çekici bir meslek haline getirilmesi için yapısal değişiklikler yapacaklarını, öğretmenlerin ekonomik koşulları ve özlük haklarını iyileştireceklerini, eşleriyle aynı yerleşim birimlerinde çalışmalarını sağlayacaklarını, ihtiyaç doğrultusunda nitelikli öğretmen

yetiştirilerek kadroya alacaklarını; eğitim personelinin atanma, yer değiştirme ve görevde yükselme, eğitimi, çalışma ve özlük hakları gibi konularda bir “çerçeve yasa” çıkartılacağını belirtmektedir. Ayrıca, okul yöneticiliği, eğitim denetçiliği ve öğretmenlik için yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrenim görmek özendirilecek, ortaöğretimde öğretmen eğitimi ve atamalarında ölçünlerin düşürülmesi durdurulup, daha yüksek ölçünler getirilecek, öğretmen gereksiniminin belirlenmesinde OECD normları esas alınacak, kısa vadede bu normlara dayalı eğitim ve insan gücü planlamasına geçilecek, ihtiyaç analizi yapılarak öğretmen ihtiyacı belirlenecek ve atanmamış öğretmen adayları için büyük bir işlendirme fırsatı yaratılacak, “sözleşmeli ve ücretli öğretmen” uygulamasından vazgeçilecektir. CHP, öğretmenlerin milli eğitimin amaçlarını gerçekleştirebilecek ve eğitim programlarını başarı ile uygulayabilecek nitelikte yetiştirilme ve çalıştırılmalarına yönelik ilkelerin ve altyapının yeniden düzenleneceğini, bütün öğretmenlerin her yıl bir ay hizmet içi eğitim görmelerinin sağlanacağını, bu eğitimin sürdürülmesinde ilgili üniversitelerle işbirliği yapılacağını, yabancı dil bilen öğretmenlerin yurtdışı programlarından yararlanmalarının destekleneceğini açıklamaktadır. HEM ve mesleki eğitim merkezlerindeki eğitimci kadroları yeniden gözden geçirilecek, bu kurumlara, öncelikle mesleki ve teknik eğitim öğretmenliği diplomalarına sahip öğretmen adayları atanacaktır. Devlet üniversitelerinde görev yapan öğretim üyelerinin maaşları ve özlük hakları AB ölçünlerine getirilecektir (CHP, 2008, 2011). MHP, çağın bilgileriyle donanımlı öğretmen ve öğretim üyesi yetiştirileceğini, bu mesleklerin çalışma ve işlendirme koşulları ile özlük ve sosyal haklarının iyileştirileceğini belirtmektedir. Öğretmenlere, araştırma görevlilerine, okutmanlara ve diğer öğretim yardımcılara araştırma ve kendini geliştirme faaliyetlerine katkı olmak üzere beş bin göstergenin memur maaş katsayısı ile çarpımı tutarında her ay yaklaşık 310 TL “Araştırma-Geliştirme Tazminatı” verilecek, eğitime hazırlık ödeneği eğitim kurumlarında çalışan tüm personele yansıtılacaktır. Yüksek lisans çalışması veya öğretim üyeliği amacıyla yurt dışında bulunan akademisyenler için üniversiteleri cazip hale getirmek amacıyla gerekli olanaklar oluşturulacaktır. Öğretim elemanı ve bilim adamının yurt içinde yetiştirilmesi için, üniversitelerin yüksek lisans ve doktora programlarında uzmanlaşması sağlanacak, gerekli altyapı hazırlanacaktır. Ayrıca MHP iktidarında, öğretmenin kendisini ve öğrencilerini en iyi şekilde yetiştireceği ortamların sağlanacağı, öğretmenlerin terfisinde başarının esas olacağı, değerlendirme yapılırken velilerin ve okul yönetiminin görüşleri ile öğrencilerin başarısının dikkate alınacağı, kadrolu olmayan sözleşmeli ve geçici çalışan öğretmenlerin daimi kadrolara geçirileceği, öğretmenler arasında yapılan kademelendirme nedeniyle oluşan ücret farklılaşmasından

yararlanamayan emekli öğretmenlerin de bu düzenlemeden yararlandırılacağı belirtilmektedir (MHP, 2011b). BDP ise bu konuda sadece, eğitim sektöründe çalışanların verimliliğini artırmak için yaşam koşullarını yükselteceklerini vaad etmektedir (BDP, 2008a).

Öğrenciye Destek

AKP, iktidara geldikleri takdirde kamu üniversitelerinde okuyan öğrencilerin okul masraflarını karşılayıp yaşamlarını belli ölçülerde sürdürebilecekleri bir kredi sistemine geçileceğini, TOKİ aracılığıyla yeni yurtların yapılacağını, özel yurtların destekleneceğini, Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun kapasitesinin artırılacağını, yoksul öğrencilere yapılacak yardımların ilke ve esaslarının belirleneceğini, başarılı, ancak maddi durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarının da özel okullarda okuyabilmelerini sağlamak amacıyla devlet tarafından hizmet satın alınması yoluna gidileceğini, yoksul bölgelerde eğitimin özel programlarla destekleneceğini vaad etmektedir. Ayrıca burs, parasız yatılılık olanaklarının artırılarak sürdürüleceğini, ücretsiz ders kitabı dağıtımını uygulamasına devam edileceğini, öğrencilerin çanta taşıma uygulamasına son verilerek, ders kitapları ve materyallerin okullarda muhafaza edileceğini, yurtdışında yaşayan vatandaşların ve çocukların ortamlarına uygun eğitim görmelerinin sağlanacağını belirtmektedir (AKP, 2011). CHP ise üniversitelerin yüksek lisans ve doktora ağırlıklı programlarına daha fazla ağırlık vermelerinin özendirileceği, lisans üstü eğitimi yurt içi ve yurtdışında gerçekleştirecek öğrencilerin ve yeni disiplin, branş ve sektörlerde doktora yapanların destekleneceği; bu öğrencilerin eğitim ve gelişmelerinin yakından izleneceği, üniversite harçlarının kaldırılacağı ve en geç iki yıl içinde yurt sorununun tümüyle çözüleceği, yurtlarda öğrencilerin sağlıklı ve güvenli bir ortamda teknolojik araçlardan faydalanmalarının sağlanacağı, öğrencilerin üniversite yönetiminde daha etkili şekilde temsilini sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılacağı, üniversite öğrencilerine düşük faizli Yüksek Eğitim Yaşam Desteği Kredisi verileceği, kredi geri ödemesinde mali koşullar dikkate alınarak gerekli esnekliğin gösterileceği, yükseköğretim ve üniversite öğrencilerinin bir yandan okurken bir yandan da turizm sektöründe çalışabilmeleri için gereken düzenlemelerin yapılacağı vaadinde bulunmaktadır. Ayrıca eğitimde fırsat eşitliği sağlanacağını, kimsenin maddi olanaksızlıklar nedeniyle eğitim hakkında yoksun bırakılmayacağını, eğitime zorunlu bağış uygulamasının kaldırılacağını belirtmektedir. Bölgelerarası kalkınmışlık farkı giderilinceye kadar başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu olmak üzere, özellikle kırsal ve yoksul kesimlerin yoğun olduğu yörelerde YİBO'ların sayıları artırılacaktır. Açıköğretim programlarından yararlanma maliyetleri düşürülecektir (CHP,

2008, 2011). MHP ise, öğrencilere ilköğretim sürecince beslenme desteği verileceği, ortaöğretim ve yükseköğretimde okuyan gençlerin burs ve kredi olanaklarının geliştirileceği, yurt ve barınma kredisi verileceği, çağdaş ölçülerde barınma olanakları oluşturulacağı, hiçbir öğrencinin açıkta bırakılmayacağı, yoksul öğrencilerin kamu yurtlarında ücretsiz barındırılacağı, yükseköğretim öğrencilerine yurt ve barınma desteği olarak aylık 100 lira “barınma kredisi” verileceği, öğrenim kredilerinin geri ödemesinin iş bulunamaması halinde işe başlayana kadar erteleneceği, yüksek başarı gösteren ortaöğretim öğrencilerinin ilgi, istek ve yeteneklerine göre sınavsız ve devlet bursu ile üniversite öğrenimine devam etmelerinin sağlanacağı, şehit ve gazi çocuklarının her kademedeki eğitim harcamalarının devlet tarafından karşılanacağı ve yükseköğretime girişlerinde kontenjan ayrılacağı, yurtdışındaki Türk çocuklarının kültürel kimliklerini korumaları ve geliştirmeleri için sağlanan eğitim olanaklarının artırılacağı belirtilmektedir (MHP, 2011a, 2011b). BDP parti programına göre ise öğrencilere insanca koşullarda parasız hizmet veren, yeterli kapasitede ve ölçünleri sıklıkla denetlenen yurtlar açılacak, öğrencilerin yemek ve ulaşım ihtiyaçları devlet tarafından desteklenecek ya da bu hizmetler olabilecek en ucuz seviyeye düşürülecektir. Öğrencilerin bireysel yeteneklerini geliştirebilecekleri, sosyal faaliyetlerde bulunabilecekleri tesisler kurulacak, sanat ve kültüre yönelik kurs ve programlar açılacak; ayrıca, genç nüfusun eğitime önem verilecek, gençlerin işlendirmeye yönelik beceri kazanmasına olanak tanıyan parasız kurslar ve programlarla örgün eğitim süreci desteklenecektir (BDP, 2008a).

Eğitim Ortamları

AKP, derslik başına düşen öğrenci sayısının ilköğretimde ve ortaöğretimde en fazla 30 olacağını, eğitim yapılarının mimari özelliklerinin fiziksel ve eğitsel donanımları yönünden geliştirileceğini, okullarda sınıf esasını yerine ders esasını temel alan fiziki yapılanmanın benimseneceğini; okul yapımında tek tip bayındırlık modeli terk edilerek esnek bir yapılanmaya gidileceğini, okul mekanlarının geleneksel, yerel ve modern mimariyi sentezleyen “Gelenekten Geleceğe” projesinin yaygınlaştırılacağını, okul binalarının erişilebilir ve yatay özellikte, yeterli oyun, spor ve kültürel alanlara sahip işlevsel mekanlar olarak tasarlanacağını, tüm okullarda her türlü bilgi teknolojisi ürününün yaygın ve eksiksiz olarak kullanıldığı eğitim ortamlarının oluşturulacağını; okullar, öğretmenler ve öğrenciler arasında kesintisiz bir elektronik iletişim sağlanacağını belirtmektedir (AKP, 2001, 2011). CHP de, okulların teknolojik olarak destekleneceğini, tüm eğitim kademelerinde “tam gün” eğitime geçmeyi, “birleştirilmiş sınıf” uygulamalarına son vermeyi,

okullarda oyun ve spor alanları, bahçeler, sınıflar ve kültürel etkinlik alanlarını çocukların ihtiyaçlarına göre tasarlamayı, derslik, okul sonrası etüt saatleri, sosyal, kültürel ve fiziksel etkinliklerle okulu çocuklar için bir cazibe merkezi haline getirmeyi planlarken (CHP, 2011), MHP tüm kademelerde sınıf mevcutlarının 30 öğrencinin altına indirileceğini ve zorunlu şartların dışında ikili eğitim uygulamasına son verileceğini, eğitim mekânları, eğitim teknolojileri ve insan gücü olanaklarının nitelik ve nicelik açısından bilgi toplumunun gerektirdiği ölçünlere yükseltileceğini belirtmektedir. Ayrıca, çocukların manevi ve kültürel değerleri özümsemesine yardımcı olacak milli içerik zenginliğine sahip yayın, film ve benzeri eğitim araç ve gereçlerinin üretimi desteklenecek, kullanımı sağlanacaktır. Bütün eğitim kurumları ile kütüphanelerin internet erişimi kolay ve ucuz hale getirilecek, bilgi teknolojilerinin eğitim amacıyla üretim ve kullanımı teşvik edilecektir (MHP, 2011b). BDP ise okulların çağdaş eğitim verebilecek düzeyde ve olanaklar dâhilinde sağlanabilecek en üstün teknolojiyle donatılacağını ve olanakların geliştirileceğini belirtmektedir (BDP, 2008a).

Eğitim Programları

AKP'ye göre, temel eğitim ve mesleki eğitim programları çağın gereklerine, ihtiyaçlarına ve öğrencilerin kazanacakları donanımına göre yeniden oluşturulacaktır (AKP, 2001). CHP ise bu konuda, MEB tarafından eğitim yöntemlerinin uygulanmasında ve geliştirilmesinde, programların hazırlanmasında, eğitim amaçlarının saptanmasında, eğitim-öğretim ve yönetimle ilgili çalışmalarda demokratik katılım süreçleri geliştirilerek, öğretmen örgütlerinin de katkılarının sağlanmasına özen gösterileceğini belirtmektedir. Eğitim bilimciler ve pedagogların katılımıyla, okulöncesi eğitim için yeni bir müfredat hazırlanacak, eğitim planlaması etkinleştirilerek, insan gücü kaynaklarından rasyonel çerçevede yararlanılması, ülke genelinde öğretmen ve yardımcı personel gereksiniminin dengeli şekilde karşılanması için DPT'nin yeniden etkin olarak devreye sokulması sağlanacaktır (CHP, 2008, 2011). MHP eğitimin her kademesinde müfredatın milli ve çağın gereklerine uygun bir şekilde planlanmasının ve uygulanmasının esas olacağını, eğitim programlarına ilişkin milli bir yazılımın geliştirileceğini, meslek liselerinin ve özel eğitim programlarının günün ihtiyaçlarına göre yeniden düzenleneceğini, MYO arasında program bütünlüğünün sağlanacağını belirtmektedir (MHP, 2011b). BDP ise uzman eğitimcilerin önerileri ışığında ve anadilinde eğitimin uygulandığı ülkelerin deneyimlerinden de faydalanılarak Kürt dili ile eğitimin bir programa kavuşturulacağını vaad etmektedir (BDP, 2008a).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Türkiye'deki siyasal partilerin eğitim sistemine ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında ortaya çıkan durum şu şekilde değerlendirilebilir:

Partilerin *eğitim hedeflerine* bakıldığında, AKP, evrensel bir düşünce yapısına sahip, farklılığı zenginlik olarak gören bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. CHP'nin hedefinde, Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı, demokratik ve laik değerleri benimsemiş bir yurttaş yetiştirmek; MHP'nin hedefinde, Türk milletine mensubiyetin gurur ve şuuruna sahip, manevî ve kültürel değerleri özümsemiş, inançlı nesiller yetiştirmek vardır. BDP ise her vatandaşın etnik köken, kültür ve dil farklılıklarından doğan gereksinimlerini göz önünde bulunduran bir eğitim siyasası hedeflemektedir.

Ülkemizde son yıllarda en çok tartışılan konulardan biri olan *eğitim öğretim dili* konusunda AKP, Türkçenin bilim dili olarak kullanımının özendirileceğini belirtmekle yetinirken; MHP, Türkçeden başka hiçbir dilin eğitim ve öğretim kurumlarında anadilleri olarak okutulup, öğretilmeyeceğini belirtmektedir. BDP ise MHP'nin tam tersine, Türkiye'de anadilinde eğitimin önündeki yasaklar kaldırılarak, Kürtçenin, eğitim ve öğretim dili olarak kullanılacağını ifade etmektedir. CHP'nin bu konuda bir görüş belirtmediği görülmektedir.

Siyasal partilerin *örgün ve yaygın eğitim* kurumlarına yönelik görüşleri ele alındığında; tüm partilerin *okulöncesi* eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması gerektiğini, ayrıca AKP ve CHP bu kademeye çocuklarını gönderen velilerin destekleneceğini, kamuya ek olarak AKP özel kuruluşların, CHP ise yerel yönetimler ve gönüllü kuruluşların bu alana yatırım yapmalarını sağlayacaklarını belirtmektedir. Partilerin *ilköğretime* yönelik görüşlerine bakıldığında, öne çıkan konuların daha çok zorunlu temel eğitim sürelerinin artırılmasına ilişkin olduğu görülmektedir. AKP, okulöncesi eğitimle birlikte zorunlu eğitimin 11 yıla; CHP, 2 yıllık okul öncesi eğitim ve 9-10. sınıflarla birlikte 12 yıla; MHP, okul öncesi eğitimin 6 yaş grubu da dahil edilerek zorunlu temel eğitim süresinin önce 9, sonra ortaöğretim de dahil edilerek 13 yıla; BDP ise, okul öncesi eğitimle birlikte 12 yıla çıkartılması gerektiğini belirtmektedir. *Ortaöğretime* yönelik olarak AKP ve CHP, mesleki eğitimin yeniden düzenleneceğini, bu okullara devam eden öğrencilerin teşvik edileceğini belirtmekte, CHP kız çocuklarının ortaöğretime erişimini artıracaklarını, liselerin akademik ve mesleki liseler olarak ikiye ayrılacağını ifade etmektedir. CHP ve MHP, ortaöğretimde yatay geçişlerin yapılabileceğini vaad etmektedir. Partilerin ortaöğretimde

daha çok mesleki eğitime ağırlık verdikleri, gençlerin üniversite mezunu olmadan, daha erken yaşlarda iş yaşamına atılmalarını sağlamak amacını güttükleri görülmektedir. Ülkemizde her geçen gün üniversiteye girmek isteyen öğrenci sayısı ve kalifiye yetişmiş ara insan gücü gereksinimi artmaktadır. Bu nedenle mesleki eğitim cazip hale getirilerek, hem üniversite kademesindeki yığılmaların önüne geçmek, hem de nitelikli meslek sahibi kişilerin sayısını artırmak düşünülmüş olabilir.

Partilerin 2011 genel seçimler öncesi seçmenlerine üniversite sorunlarını nasıl çözeceklerine (Cemal 2011), YÖK'ün nasıl bir yapıya kavuşturulacağına dair ayrıntılı açıklamalarının olmadığına yönelik eleştiriler yapılmaktadır (Güçlü, 2011). Siyasal partilerin *yükseköğretime* yönelik görüşlerine bakıldığında, tüm partiler üniversitelerin, idari ve akademik özerkliğe sahip bir yapıya kavuşturulacağını, bilimsel çalışmaların destekleneceğini, ülkenin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştiren, bilim ve teknoloji üreterek sorunlara çözüm üreten, toplumsal gelişmeye önderlik eden, çevreyle işbirliği yapan dünyadaki çağdaş üniversiteler düzeyine getirileceğini belirtmektedir. AKP ve MHP, özel üniversitelerin kurulmasını sağlayacaklarını ve destekleyeceklerini; MHP ve BDP, üniversitede kılık kıyafet yasaklarının kaldırılacağını dile getirmektedir. YÖK konusunda ise AKP ve MHP, YÖK'ün kaldırılmayacağını, yapısının değiştirileceğini belirtirken, CHP ve BDP YÖK'ün kaldırılacağını; CHP, YÖK'ün görevinin ÜAK'a devredileceğini belirtmektedir. Rektör seçimleri konusunda BDP bir görüş bildirmezken, AKP devlet üniversitelerinde de mütevelli heyetleri oluşturulacağını belirtmekte; CHP, rektörlerin, dekanların, enstitü başkanlarının ve fakülte yöneticilerinin öğretim üyeleri tarafından seçileceğini, MHP ise rektör seçimlerinin iki turlu yapılacağını, en fazla oy alan adayın Cumhurbaşkanı tarafından atanacağını belirtmektedir.

Tüm partiler *özel eğitime* önem verileceğini, bunun için gerekli alt yapının oluşturulacağını belirtirken, AKP tarafından özürü öğrencilerin eğitimine önem veren kuruluşlarının destekleneceği vaad edilmektedir. CHP, engellilere eğitimi bedelsiz sağlamayı, özel kütüphane ve sanal öğrenme ortamları oluşturmayı, gerekli meslek ve sanat eğitimini sağlamayı vaad ederken, MHP özel eğitim hizmetlerinin yetişkinleri de kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacağını belirtmektedir. BDP ise engelli çocukların diğer çocuklarla birlikte eğitim almalarını sağlayacaklarını ifade etmektedir.

Özel öğretime yönelik partilerin ileri sürdüğü vaadlerin çok ayrıntılı olmadığı, AKP ve CHP'nin özel sektörün eğitim yatırımlarını destekleyecekleri; ayrıca AKP'nin, özel öğretim kurumlarını yaygınlaştırmayı düşündükleri belirtilmektedir. MHP, dershanelerin özel

okullara dönüşmesini teşvik edeceğini vaad ederken, BDP'nin özel öğretim konusunda herhangi bir vaadinin olmadığı görülmektedir. Parti tüzüğünde kendilerini “sol bir kitle partisi” olarak gördüklerini belirten (BDP, 2008b) BDP'nin, özel öğretim kurumlarını desteklemesi, ideolojilerine ters düşmüş, bu nedenle bu sektöre yönelik bir vaadde bulunmalarına neden olmuş olabilir. Kitle partilerinin ideolojik çizgileri daha belirgin olan partilerdir (Keresteci, 2006) ve bu partilerin siyasaları sahip oldukları ideolojileri tarafından belirlenir (Çelik, 2003). BDP'nin sol ideolojiye sahip bir parti olması, genelde bu tür partilerin eğitimde özelleştirmeye olumlu bakmaması, özel öğretime yönelik projeler ileri sürmemesinde etkili olmuş olabilir.

Bilgi çağında olmamıza rağmen ülkemizde hala okuma yazma bilmeyenlerin bulunması, işsizliğin ülkemizin en önemli sorunlarının başında yer alması, kadınların toplumdaki konumlarının istenilen düzeyde olmaması, partilerin *yaygın eğitime* yönelik vaatlerine de yansımıştır. Buna göre AKP ve CHP, düzenlenecek kurslarla okuma yazma bilmeyenin kalmayacağını belirtirken, CHP ve MHP vasıfsız işçiler ve işsizler için meslek edindirme programları düzenleneceğini, AKP kadın girişimcilere ve toplumdan dışlanmış kişilere eğitim desteği verileceğini vaad etmektedir. BDP ise örgün eğitimin yaygın eğitimle de destekleneceğini belirtmekle yetinmektedir.

Din eğitimi konusunda AKP ve CHP, bu eğitimin anayasal çerçevede yerine getirileceğini ve denetim dışı din eğitimi uygulamalarına izin verilmeyeceğini belirtmektedir. CHP diğer partilerden farklı olarak azınlıklara yönelik vaatleri de bulunmaktadır. AKP isteğe bağlı din eğitimi ihtiyacının karşılanacağını, MHP ilköğretimde seçmeli din dersleri okutulacağını, yaz döneminde Kur'an kurslarına giden çocuklar için yaş sınırının kaldırılacağını belirtmektedir.

Sınav sistemine yönelik olarak, AKP dışındaki tüm partiler üniversite giriş sınavını, CHP ayrıca SBS sınavlarını da kaldırmayı düşündüklerini belirtmektedir. CHP yeni bir sistem getirilene kadar çeşitli kesimler tarafından da eleştirilen (Kılıç, 2011) üniversite giriş sınavlarındaki sınav görevlilerine ve öğrencilere yönelik aşırı güvensizlik oluşturulan uygulamalar yerine, testlerin güvenilirliğini artıracaklarını, üniversiteye girişteki adaletsizliği ortadan kaldıracaklarını belirtmektedir. CHP ayrıca, meslek lisesi öğrencilerinin MYO'lara sınavsız olarak girmelerini; akademik liseyi bitiren öğrencilerin de yetenek ve ilgi alanlarını belirlemeye yönelik yapılacak değerlendirme testi ve lise başarıları doğrultusunda istedikleri üniversiteye geçiş yapma hakkı elde etmelerini sağlayacaklarını ifade

etmektedir. MHP de, ortaöğretim başarısı ve ortaöğretim sonunda yapılacak “olgunlaşma sınavı”nı esas alan üniversiteye geçiş sistemini uygulamaya koymayı planlamaktadır. BDP ise üniversitelere herkesin sınavsız gireceğini vaad etmektedir.

İkibin yılından bu yana matematik ve fen okuryazarlığı ile okuma becerilerinin değerlendirildiği PISA sınavları, dünya genelinde yapılan en önemli araştırmalardan biri olarak kabul edilmektedir. Ülkemizin bu sınavlarda gösterdiği başarının henüz istenilen düzeyde olmadığı verilen raporlardan anlaşılmaktadır (Eğitim Portalı, 2011). Bu sınavlarda alınan başarısız sonuçlar AKP ve CHP'nin seçim vaatlerine de yansımıştır. Her iki parti de PISA testlerine ayrı bir önem verdiklerini, bu sınavlarda başarılı ülkeler arasında yer alınmasını sağlayacaklarını belirtmektedir. Bir anlamda bu sınavlarda alınacak başarılı sonuçların ülkemizin dünya ülkeleri arasındaki konumunu da artıracığına inandıklarını göstermektedir.

Son zamanlarda ÖSYM tarafından yapılan sınavlarla ilgili olarak ortaya atılan iddialar ÖSYM'yi tartışılır bir kurum haline getirmiştir (Cemal, 2011). Mayıs 2011 tarihinde yapılan araştırmada kamuoyunun %72'sinin ÖSYM'ye güvenmediği anlaşılmaktadır (Güçlü, 2011). Ancak partilerin söylemlerine bakıldığında bu konuya sadece CHP'nin, onların da yüzeysel olarak değindiği görülmektedir. Oysa, üzerinde bu denli eleştirilerin olduğu bir kuruma ve üniversite giriş sistemine yönelik tüm partilerin ortaya koyacakları ayrıntılı bir projelerinin olması gerekirdi.

Öğretim kadrosu konusunda AKP öğretmen yetiştirme, öğretmenlerin hizmet içi eğitimi, öğretmenlerin görev yaptıkları illere göre farklı ücretlendirilmesi, nitelikli ve deneyimli öğretmenlerin öncelikli olarak dezavantajlı yerleşim yerlerinde işlendirilmesi konuları üzerinde vaatlerde bulunmuştur. CHP ve MHP tarafından yapılan vaatlerin daha çok öğretmenlerin ve öğretim üyelerinin statüsünün yükseltilmesi, ekonomik durumlarının iyileştirilmesi, atanması, yer değiştirme ve görevde yükselmesi, eğitimi, yetiştirilmeleri, özlük hakları gibi konularda olduğu görülmektedir. Ayrıca her iki parti de sözleşmeli ve ücretli öğretmenlerin daimi kadrolara geçirileceğini vaad etmektedir. BDP ise sadece, eğitim çalışanlarının verimliliğini artırmak için yaşam koşullarını yükseltmeyi hedeflediğini belirtmektedir.

Partilerin *öğrencilere* yönelik vaatlerine bakıldığında, ortak vaatlerin daha çok kredi, burs gibi maddi olanaklarının artırılması, yoksul öğrencilerin desteklenmesi ve barınma sorunlarının çözümüne yönelik olduğu görülmektedir. Ayrıca AKP ücretsiz ders kitabı dağıtımını

uygulamasına devam edeceğini belirtmektedir. CHP ise üniversite harçlarının kaldırılacağını ve öğrencilerin üniversite yönetiminde söz sahibi olmalarının sağlanacağını, eğitime zorunlu bağış uygulamasının kaldırılacağını, öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimlerinde eğitim görmelerinin sağlanacağını vaad etmektedir. MHP ve BDP öğrencilere beslenme desteği verileceğini, MHP başarılı öğrencilerin sınavsız ve devlet bursu ile üniversite öğrenimine devam edeceklerini, şehit ve gazi çocuklarına pozitif ayrımcılık tanınacağını belirtmektedir. BDP'nin parti programında ise, öğrencilerin kendilerini geliştirebilecekleri ortamların sağlanacağı ifade edilmektedir. Siyasal partilerin günümüze kadar siyaset arenasında vurguladıkları konuların başında sosyal kesimlerin yaşam ölçünlerini iyileştirmek gibi materyal değerler, söylemler olmuştur (Şahin, 2009). Buradaki eğitime yönelik vaadlere bakıldığında da benzer söylemlerin Türkiye'deki siyasal partiler için de geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

Eğitim ortamları konusunda tüm partiler okulların çağdaş eğitim verebilecek düzeyde ve olanaklar dâhilinde sağlanabilecek en üstün teknolojiyle donatılacağını ve olanakların geliştirileceğini belirtmektedir. AKP ve MHP derslik başına düşen öğrenci sayısının azaltılacağını, CHP ve MHP okullarda tam gün eğitime geçmeyi vaad etmektedir. Ayrıca AKP tek tip eğitim yapılarının terk edilerek, geleneksel, yerel ve modern mimariyi sentezleyen işlevsel mimari projelerin yaygınlaştırılacağını belirtmektedir. CHP de okulları cazibe merkezi haline getirmeyi planlarken, MHP çocukların manevi ve kültürel değerleri özümsemesine yardımcı olacak milli içerik zenginliğine sahip yayın ve çeşitli eğitim araç ve gereçlerinin üretimini destekleyeceklerini ifade etmektedir.

Eğitim programları ile ilgili olarak tüm partiler, yeni bir eğitim programına ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Programların; AKP, çağın gereklerine göre düzenleneceğini, CHP tüm paydaşların katılımı sağlanarak yeni bir program hazırlanacağını vaad etmektedir. MHP milli bir program hazırlanması gerektiğini, BDP ise Kürt dili ile yazılmış bir program hazırlanacağını ifade etmektedir.

Partilerin eğitim siyasaları genel olarak değerlendirildiğinde; AKP'nin temel konu alanları çerçevesinde eğitim sorununa yaklaştığı, MHP'nin vaadlerinde ise “millî” ve “manevî” unsurların ön planda olduğu, BDP'nin ise “etnik kimliğe” vurgu yapan bir eğitim anlayışına sahip olduğu, çoğu konuda herhangi bir görüş belirtmedikleri, belirttikleri görüşlerin bir kısmının da çok somut projeler olmadığı görülmektedir. Parti programları ve seçim bildirdikleri kıyaslandığında eğitim sorunlarına ilişkin bilimsel bir

çalışmanın sonucu olduğu gözlenen çözüm önerilerinin daha çok CHP tarafından hazırlandığı anlaşılmaktadır. CHP'nin diğer partilere oranla - bazı boyutlar hariç- tüm boyutlarda çok daha fazla siyasalar ürettiği ve bu alanlarda eğitime ilişkin söylemlerinin kısmen daha eyleme dönük, daha somut projeler olduğu gözlenmektedir.

Sonuç olarak; siyasal partilerin eğitime yönelik görüşlerinin değerlendirildiği bu çalışmada, partilerin eğitim yaklaşımlarında savundukları siyasal ideolojilerinin ve kimliğini belirleyen unsurların ön plana çıktığı; vaadlerin, sorunların kökenine inerek çözümler üretmekten daha çok, genel ve soyut ifadelerle açıklandığı görülmektedir. Bulut ve Güven (2010) tarafından yapılan çalışmada da siyasal partilerin ilköğretim düzeyinde gerçekleştirmeyi hedefledikleri birçok düzenlemenin olduğu, ancak bunların nasıl yapılacağı konusunda açık ve net olunmadığı sonucuna vardıkları görülmektedir. Oysa Daver'in (1993) de belirttiği gibi, ideolojiler dertleri, problemleri olan gruplara somut çözüm yolları göstermelidir. Freire (2003) de, siyasetçilerin söylediklerinin genelde anlaşılmadığını, çünkü dillerinin hedefledikleri insanların somut durumuyla ilişkili olmadığını; dolayısıyla, söylediklerinin yabancılaşmış ve yabancılaştırıcı nutuklardan ibaret olduğunu; oysa, siyasal eylem programının içeriğinin örgütlenmesindeki çıkış noktasının, bugünkü varoluşsal somut durum olması ve halkın özelemlerini yansıtmaması gerektiğini belirtmektedir.

Bu çalışma, AKP, CHP, MHP ve BDP'nin parti programları ve seçim bildirgelerindeki eğitim görüşleri ile sınırlıdır. Başka bir çalışmada mecliste temsil edilen partiler tarafından çıkarılan bülten, dergi, kitap gibi çeşitli yayınlar parti yetkililerinin yazılı ve görsel basındaki açıklamaları veya seçim propogandalarında kullandıkları materyaller değerlendirilerek farklı bir çalışma yapılabilir.

Kaynaklar/References

- Akgün, İ. H. ve Şimşek, N. (2011, Nisan). Türkiye ve ABD eğitim sistemlerinin karşılaştırılması. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implication*. Antalya, Turkey.
- AKP (2011). *Seçim beyannamesi, Türkiye hazır, hedef 2023*. <http://www.akparti.org.tr/upload/documents/beyanname2011.pdf> adresinden 20/03/2011 tarihinde alınmıştır.
- AKP (2001). *Ak Parti programı*. <http://www.akparti.org.tr/site/akparti/parti-programi>, adresinden 20/03/2011 tarihinde alınmıştır.
- Altınbaş, H. (2003). Türk siyasal sisteminde siyasal partiler ve kentleşmenin kutuplaşma sürecine etkileri. *Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(5), 1-31.

- Aydın, İ. (1997). *Siyasi parti ve hükümet programlarında eğitim öğretim ve öğretmenler (1908-1997)*. Güncel Sorunlar Dizisi: 1, Ankara: Eğitim-Sen.
- Aydın, M. (1986). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: İm.
- Aydın, M. (1991). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Hatiboğlu.
- Aziz, A., (2003). *Siyasal iletişim*. Ankara: Nobel.
- Başaran, İ. E. (1983). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Gül.
- Başaran, İ. E. (1985). Dünya gençlik yılının katılma ilkesi ve aile. *EBFDergisi*, 18,1-2.
- Batum, S. (2001). *Türkiye’de demokratikleşme perspektifleri ve AB Kopenhag siyasal kriterleri: Siyasal partiler*. İstanbul: TÜSİAD.
- BDP (2008a) *BDP programı*. <http://www.bdp.org.tr/tr/program>, adresinden 20/03/2011 tarihinde alınmıştır.
- BDP (2008b) *BDP tüzüğü*. <http://www.bdp.org.tr/tr/tuzuk> adresinden 20/03/2011 tarihinde alınmıştır.
- Binbaşıoğlu, C. (1983). *Eğitim yöneticiliği*. Ankara: Gül.
- Bulut, P. ve Güven, S. (2010). Primary education in political parties’ programs. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 6(2), 281-300.
- Bursalıoğlu, Z. (1991). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (1994). Amaç, yapı, süreç boyutlarında Kosta Rika eğitim sistemi. *EBF Dergisi*, 27(2), 849-860.
- Cemal, H. (2011, 10 Mayıs). ÖSYM Başkanı’nın istifa korkusuyla kırk yıldır dökülen üniversite düzeni. *Milliyet Gazetesi*, s. 15.
- CHP (2008). *CHP programı, çağdaş Türkiye için değişim*. <http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/chpprogram.pdf> adresinden 20/03/2011 tarihinde alınmıştır.
- CHP (2011). *Seçim bildirgesi, özgürlüğün ve umudun ülkesi herkesin Türkiye’si*. http://www.chp.org.tr/?page_id=74 adresinden 20/03/2011 tarihinde alınmıştır.
- Çalı, H. H. ve Özkavak, M. (2011). *Temsili demokrasinin gelişmesi sürecinde siyasal partiler kavramı*.
- Çelik, V. (2003). *Siyasal partiler ve toplumsal bütünleşme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Çetin, H. (2003). Siyasetin evrensel sorunu: İktidarın meşruiyeti-meşruiyetin iktidarı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 53(3), 61-88.
- Daver, B. (1993). *Siyaset bilimine giriş* (5. Baskı). Ankara: Siyasal.
- Dinçer, E. H. (2006). *Türkiye’de siyasal parti ideolojileri: demokrasi ve ekonomi temel kategorilerinde parti programları üzerine bir içerik analizi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Dursun, D. (1991). *Sosyal bilimler ansiklopedisi*. İstanbul: Risale.
- Eğitim Portalı, (2011). <http://www.egitimportalı.com/Haber/3077/Turk-ogrenciler-PISA-sinavinda-33-ulke-icinde-31-oldu.aspx> adresinden 25/03/2011 tarihinde alınmıştır.
- Erdoğan, İ. (2000). *Çağdaş eğitim sistemleri*. İstanbul: Sistem.

- EURYDICE (2005). *Avrupadaki eğitim sistemleri üzerine özet bilgiler*. [http://maol.meb.gov.tr/html_files/ulkeler/United%20Kingdom%20\(TR\).doc](http://maol.meb.gov.tr/html_files/ulkeler/United%20Kingdom%20(TR).doc). adresinden 07/11/2011 tarihinde alınmıştır.
- EURYDICE (2010). *Organisation of the education system in France 2009/2010* http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/FR_EN.pdf. adresinden 07/11/2011 tarihinde alınmıştır.
- Freire, P. (2003). *Ezilenlerin pedagojisi* (Çev. Dilek Hattatoğlu). İstanbul: Ayrıntı.
- Güçlü, A. (2011, 09 Mayıs). 33 ilde yapılan kamuoyu yoklamasından çarpıcı sonuç çıktı: Halkın yüzde 72'si ÖSYM'ye güvenmiyor. *Milliyet Gazetesi*, s. 15.
- Güçlü, A. (2011, 17 Mayıs). Peki ama nasıl bir YÖK?. *Milliyet Gazetesi*, s. 15. <http://www.caginpolisi.com.tr/41/37-38-39.htm> adresinden 21/03/2011 tarihinde alınmıştır.
- http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim
- İnal, K. (2004). *Eğitim ve iktidar Türkiye'de ders kitaplarında demokratik ve milliyetçi değerler*. Ankara: Ütopya.
- Kapani, M. (2004). *Politika bilimine giriş* (16. Baskı). Ankara: Bilgi.
- Kaya, Y. K. (1984). *Eğitim yönetimi Türkiye'de kuram ve uygulama*. Ankara: TODAİE.
- Keresteci, Z. (2006). *Siyasal partilerin politik pazarlama uygulamaları ile bu uygulamaların seçmenler üzerindeki etkileri ve bir uygulama* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Isparta.
- Kılıç, Z. (2011, 28 Mart). *YGS sınav sürecinde öğretmen ve öğrencilerimizi potansiyel suçlu ilan eden uygulamalar kabul edilemez*. http://www.egitimsen.org.tr/icerik.php?yazi_id=3527 adresinden 06/05/2011 tarihinde alınmıştır.
- Kışlalı, A. T. (1987). *Siyaset bilimi*. Ankara: A.Ü. Basın-Yayın Yüksekokulu.
- Kışlalı, A. T. (2004). *Siyaset bilimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kongar, E. (2011). http://www.kongar.org/makaleler/Demokrasi_Sorunlari.php, adresinden 29/03/2011 tarihinde alınmıştır.
- Kushner, H. W. (1975). Electoral margins and ideological voting. *Review of Public Data Use*, 3(3), 23-27.
- Küçük, E. (2009). Eğitimin yönetsel temelleri. İçinde A. Tanrıoğen ve R. Sarpkaya (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (ss. 113-140). Ankara: Anı.
- MHP (2011a). *Seçim beyannamesi 100 söz, ekonomik ve sosyal destekler*. http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/kitap/24/index.html, adresinden 18/05/2011 tarihinde alınmıştır.
- MHP (2011b). *Seçim beyannamesi, 2023'e doğru yükselen Türkiye sözleşmesi*. http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/kitap/24/index.html, adresinden 18/05/2011 tarihinde alınmıştır.
- MHP (2009). *MHP parti programı geleceğe doğru*. http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/kitap/24/index.html, adresinden 18/05/2011 tarihinde alınmıştır.

- Minibaş, T. (1996), *Siyasal partiler yelpazesinde kadının konumu: Kadın gerçeklikleri*. İstanbul: Say.
- Mövsümov, E. (2008). *Azerbaycan'da siyasi partilerin demokratikleşme sürecine etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- OECD (2011), *Education at a Glance 2011: OECD Indicators*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2011-en> adresinden 16/05/2011 tarihinde alınmıştır.
- Öz, E. (1992). *Tek parti yönetimi ve siyasi katılım*. Ankara: Gündoğan.
- Özbudun, E. (1983). *Siyasal partiler*, Ankara: AÜHF.
- Özcan, H. ve Yanık, M. (2007). *Siyasi partiler hukuku*. İstanbul: Der.
- Özdemir, S. (2000). *Eğitimde örgütsel yenileşme*. Ankara: Pegem A.
- Özgül, B. (2002). *Seçim ve seçim sistemleri, Türkiye'deki seçim sistemi uygulamaları ve bir model önerisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Özok, Ö. (26-27 Mayıs 2005). *Açış konuşmaları*. Uluslararası Sempozyum, Siyasi Partiler ve Demokrasi. Ankara.
- Özsoy, O. (2007). *Seçim kazanma sanatı seçim kazanmanın altın kuralları*. İstanbul: Alfa.
- Öztekin, A. (2000). *Siyaset bilimine giriş* (2. Baskı). Ankara: Siyasal.
- Pektaş, E. K. (1997). *Büyük kent belediyelerinin eğitim ve kültür hizmetlerine siyasi parti ideolojilerinin yansımaları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Sarı, H. (2008). *Gençlerin siyasi tercih oluşturmalarında parti gençlik kollarının etkisi : 2005-2007AKP ve CHP gençlik kolları'nun çalışmaları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sarıbay, A. Y. (1998). *Siyasal sosyoloji*. İstanbul: DER.
- Savaş, T. (1994). *Türkiye'de sendikacılık hareketleri içinde demokrasi kavramının gelişimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Soysal, M. (1994, 25 Aralık). Parti ve hareket. *Milliyet Gazetesi*. s, 15.
- Şafak, E. (2007) CHP'nin Seçim Bildirgesi, <http://arsiv.sabah.com.tr/2007/06/21/haber7752427790C04D3A8ACB936916860F17.html> adresinden 13/05/2011 tarihinde alınmıştır.
- Şahin, A. (2009). İnsan hakları hukukunda siyasi parti özgürlüğü ya da AİHM'nin 30 haziran 2009 tarihli "batasuna kararı"nı yeniden düşünmek. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 136-174.
- Şirin, H. (2008). *Eğitimin siyasi işlevleri ve Türkiye'deki sivil toplum örgütlerinin bu işlevlere ilişkin görüşlerinin analizi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem A.
- Tanilli, S. (2007). *Devlet ve demokrasi* (4. Baskı). İstanbul: Alkım.
- Terkan, B. (2010). Siyasi partilerin kadına ilişkin söylem ve politikaları (AKP ve CHP örneği). *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6(2), 115-136.

Türkay Nuri Tok

- Teziç, E. (1976). *100 Soruda siyasal partiler*. İstanbul: Gerçek.
- Teziç, E. (2004). *Anayasa hukuku* (9. Baskı). İstanbul: Beta.
- Tunaya, T. Z. (1982). *Siyasal kurumlar ve anayasa hukuku*. İstanbul: Ekin.
- Tuncay, S. (1996). *Parti içi demokrasi ve Türkiye*. Ankara: Gündoğan.
- Varış, F. (1988). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: AÜ.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (1. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yüce, M. (2011). *Siyasetin finansmanı sorunu ve çözüm önerileri*. <http://www.siyasaliletisim.org/pdf/siyasetinfinansmanisorunuvecozumonerileri.pdf>. adresinden 06/04/2011 tarihinde alınmıştır.

İletişim/Correspondence:

Yrd. Doç. Dr. Türkay Nuri Tok
Pamukkale Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Denizli
e-posta: turkaytok@gmail.com

Received: 18/06/2011
Revision received: 07/11/2011
Second revision received: 07/05/2012
Approved: 09/05/2012